

Samband.

No. 97

Mai

1916

I Glenwood, Minnesota.

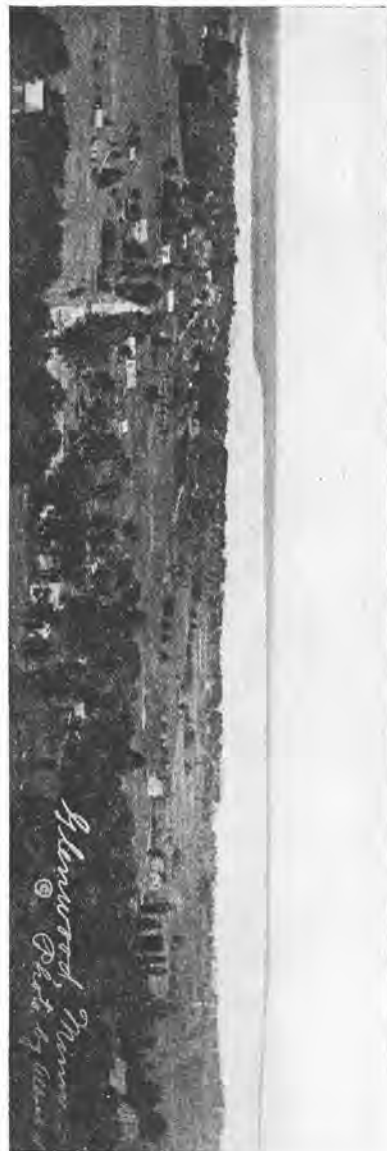
Utsigt over byen fra „Soo Hill“ mot syd til øvre ende av Lake Minne-
newasta. Hovedstad for Pope County. Er beliggende 125 mil vesten-
for St. Paul, paa N. P. og Soo banerne. Møtested for det nationale
Valdristevne 22de og 23de Juni, 1916.

Valdriksstevnet i Glenwood, i Juni.

Som allerede bekendtgjort, har styret for Valdriks Samband berammet tid og sted for valdriksernes næste, nationale storstevne, til 22de og 23de juni, i Glenwood, Minnesjota. Stevnet ifjor i Minneapolis tok under behandling spørsmålet om hvorvidt det var ønskelig at holde dette aars stevne andetsteds end i Tvillingbyerne, samt ønskeligheten av at ta en anden tid paa aaret end høsten. Mange uttalelser fremkom for forandring, men saken blev overgitt styret at bestemme. Fra flere steder forelaa der saa indbydelsjer, men den som kom fra Glenwood bystyre og handelsforening sammen med det etpar aar siden organiserte Pope County Valdrikslag, syntes at lyde paa fordele, som bestemte styret til at indlede underhandlinger, der førte til valget som ovenfor angit.

De nationale valdriksstevner er hittil blit holdt i St. Paul og Minneapolis alle disse 17 aar, siden det første samlet sig i Minnehaha Park i Minneapolis, 25de juni 1899. Valdrikskerne har holdt sig til dette for det norske nordvesten naturlige centrum alle disse aar, mens de senere dannede bygdelag har holdt sine stevner snart her, snart der. Og der kan være mangt at si baade for og imot begge fremgangsmaater, men isjønt Tvillingbyerne hadde faat disse 17 aars hævd som valdriksernes samlingsplads, syntes man ogsaa, det var rimelig at prøve et andet sted nu. At holde møterne paa samme sted aar efter aar, har til følge at den samme komite, de samme mænd og kvinder, blir staaende i arbeidet og ansvarert med forberedelsene; og isjønt den meget dygtige komite, som saa længe har tjent her i Minneapolis, slet ikke gav tegn av træthet eller klaget over sit stedje paalagte hverv, saa var der andre som syntes at for en gang i det mindste, burde de bli fritat, saa de selv kunde være gjeister under stevnet, al den tid folk andetsteds gjerne vilde ta sig paa at lede forberedelsene og være sambygdningernes verter.

Glenwood, Minn. Utsigt fra „Mount Lookout“ over byen til Lake Minnetonka, mot fjb. Møtestedet for Valdriksstevnet den 22de og 23de Juni, 1916. Byen er et hubet sted for flere forsamlinger og et tiltrækkende sted for sommerophold, med den fine indfjor, bakket landskap og gode veie i alle retninger, og en vakkende befolkning sjøelagselig nordt.

*Glenwood, Minn.
Juni 22-23 1916*

Tiden for stevnerne var naturlig nok kommet til at bli sat samtidig med statsutstillingen i september, for at besøkende kunde ha denne ekstra tiltrækning. Men saa blev der mere og mere klage over at denne tid var ubekvem for den mængde som er farmere og vanskelig kan komme fra sit arbejde netop da. I juni derimot er det lettere for disse at ta sig fri. For forretningsfolk synes aarstiden at ha mindre betydning. Det er blit saa, at de fleste bygdelag holder sine stevner i juni, og den er blit bygdestevnernes maaned.

Da nu Pope County Baldrisslag vilde ta sig av forberedelserne og det fremgik at jønsøktiden var heldig for farmerne der, faldt valget paa torsdag og fredag i jønsøfukten, nemlig 22de og 23de juni. Lørdagen, som er selve jønsøfdagen, synes ikke at være heldig for folk, især i de større byer at ta sig ut til stevnet, om det blev holdt den dag. Der er dog intet i veien for at fortfætte med stevnet ogjaa Lørdagen dersom et større antal av de fremmøtte vil forlænge besøket en dag eller to. Det er behagelig at forbli i Glenwood en tid og valdriserne i omegnen er saa talrike og venneføle, at man blir ikke tidlig kjed og længtes derfra.

Det er saa at haabe, at vore sambygdinger paa landet, mange av hvilke har længtet efter at stevnet skulde holdes den tid av aaret, nu vil rigtig anstrenge sig for at komme, ikke blot enkeltvis, men at de tidlig lægger sine planer for at komme i flok og følge — at lægge raad med naboerne i sine kredse, om at reise sammen, samt at de jtrafs ved brev og bud sætter sig i forbindelse med sine vidt spredte venner og slektninger, saa at de kan gjenfamles med det størst mulige tal av dem. Vet man hvor ungdomskammerater eller kjendinger bor, som man ikke har set paa ti, tyve, eller flere aar, saa bør man la dem vite at man gaar til Glenwood i sommer, og be dem komme. Man er ikke

blot god mot sig selv derved. Man gjør sit til at de andre faar en behagelig tur og faar glæde sig i gjenforeningen.

De, som aar paa aar har frekventeret stevnerne, vet meget

Passagerbaaten „Minnewaska“, som gaar mellem Glenwood og Starbuck og anløper andre steder paa sine ture. Fører op til 90 passagerer.

Pavillonen i Glenwood, Minn., med tilhørende restaurant. Den store sal rummer 1400 sittepladse. Her holdes Baldrissgjestebyet og møter med program.

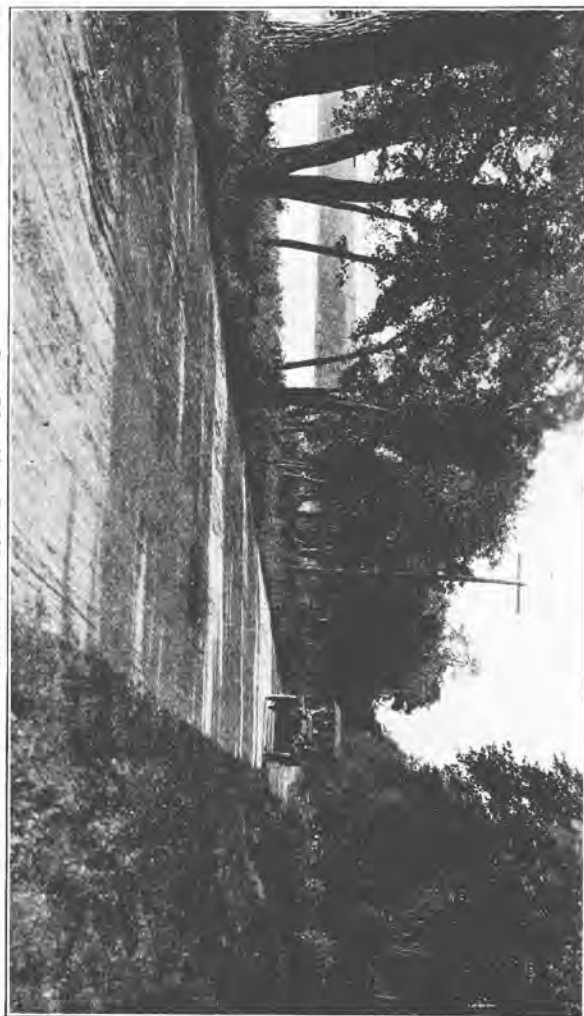
vel hvilken gjenfindelsens indretning disse møter er, og hvilke uventede gjenhyn de oplever paa hvert av dem; og det figer sig selv, at jo større møterne er, jo flere kan man vente at træffe

av fine spredte og horteblevne venner. Nu er der i Pope County, rundt Glenwood, en meget stor skare valdrijer, saa at bare de som lokalt møter frem der, vil byde den tilreisende valdrijs, mange baade ventede og uventede leiligheter til at træffe kjendte.

Glenwood er det naturlige samlingspunkt for det midt-vestre Minnesotas valdrijer — dem i Pope og nærmeste omkreds av countyer og dernæst den nærmest utenfor disse. Men hadde vi en komplet census over valdrijerne i Amerika, saa er det helt sandsynlig at her vilde findes „Centrum Gravitatis“ — tyngdepunktet — for dem alle tilhammen, netop det punkt til hvilket de alle graviterer, d. e. ifølge tyngdeloven tiltrækkes, saa at dersom de ikke holdes borte ved en centrifugalmagt, saa vil de samles i det punkt. Hvad vi nu vil, er at valdrijerne i sommer saaledes lar sig paavirke av gravitationen, at de kommer dit.

Da Glenwood altjaa blir vort stevne-centrum dagene mellem sommerjohhverv og Sankthans, synes vi det er paa sin plads at gjøre læserne bekjendt med stedet, og vi gir tilbedste nogen billeder, som vil gi et indtryk av hvad de besøkende har at vente. For det første saa er Glenwood hovedstaden for Pope county, hvis mest iøjnefaldende naturtræk, næst efter dets herlige akerland, er det store tal av smilende indsjøer, som er spredt „broadcast“ over hele countyet. Der er flere sneve av disse og ret mange har en længde paa etpar og flere mil. Paa kartet læser man Lake Johanna, L. Emily, L. Swenda, L. Anne, L. Reno, osv. Men ved Popes midtpunkt ligger det stolteste av alle disse vand, Lake Minnewaska. Ingen øer bryter denne dybe sjøs brede flate, fra hvis strand de rene bredder sakraaner til betydelige høider, for det meste bevoftet med frodig skog. Fra Starbuck, ved dens utløp, strækker Minnewaska sig en otte mil mot nordøst til Glenwood ved dens andre ende. Mellom disse byer farer passagerbaaten „Minnewaska“ og anløper andre punkter paa sine turer, og en nydelige, den fremmede gjerne

faar sig er en tur paa sjøen i den pene baat. Den kan føre op til 90 passagerer.

En 30 miles „Kystløse Strøm“.

Lunt og hjemlig ligger byen ved Minnewaskas øvre ende oppover sakraaningen av fjordens bunn. Byen har sine 2500

indvaanere og vel det halve er nordmænd. At dømme efter eiermændenes navn paa countykartet, er det norfjer altover i alle de 20 townships. Men man støter især i de østre og nordøstre paa endel ikke-norske navn. Det er norfjerne som raader i Pope, og skjønt der er mange telser, trøndere, gudbrandsdøler, jogninger, osv., er valdriserne jaadd utover i alle retninger og i sine strøf tykt og tæt. Medskriveren var engang inde hos en aurdøl i Pope county, og denne stillet ja op sine barn i en rad efter alderen. Der stod i rækken tolv lysje, frodige, vokjende valdriser, men den trettende laa i vuggen til at avslutte geledets nedre ende. Faren mente at valdriserne vil ikke snart tape sin rang i countyet.

Utt paa bredden av „laken“ staaer den særdeles vel indrettede pavillon, i hvis store sal 1400 kan faa sittepladsje. Der skal møterne finde sted, med sine programmer. Og der skal valdrisgjeitebøet — banketten — holdes tidlig torsdag aften. Ved siden av salen er der i pavillonen en stor og bekvem restaurant, med fuldstændig kjøkken, hvilket er særdeles velkommet for den store komite av Glenwood kvinder som skal forejaa tillagningen. Op ifra stranden og omfring pavillonen, ligger byens park, altsaa hyperlig befeilig som samlingssted i det frie. Tæt ned til parken ligger byens forretningsstrøf. Operahuset, som er overlatt til stevnet til hovedkvarter, ligger blot nogen faa kvarterer fra pavillonen. Det har sittepladsje for 700, og blir maafe brukt til endel av jessjonerne.

Glenwood er en i alle stykker vel utrustet by, som er vidt kjendt for sin naturfjonne beliggenhet, og ikke mindre for den orden og omhu med hvilken den er bygget op og holdes i stand. Det er næsten oversflødig at opregne at byen har et godt vandverk, floafsystem, elektrisk belysning, brandvæsen, og alt andet av offentlige institutioner, der hører til en moderne, velstelt bys utstyr. Der er mange kirker, tre skoler, offentlig bibliotek.

Som man maatte vente det i en by hvis interesser bestemmes av dens beliggenhet i et rift aferdyrkningsstrøf, er byens forretningsvirksomhet blomstrende og ført paa tryk grundvold. De tre banker har tilfammen indsfud beløpende sig til en million dollars. Blandt severdigheter er en av statens fiff-utflekningsanstalter, som ligger i byens utkant. Paa fjorden er der, foruten den før nævnte passagerbaat, mange smaa baater til-

Det norske alderdomshjem i Glenwood, Minn.
Pastor A. J. Lee, bestyrer.

leie. Omfring Lake Minnewaska gaar den berømte „Lakeside Drive“, og faa fører prægtige veie utover landet i alle retninger, og automobiler farer henover disse i hundretal. Nævnes hør det at Glenwood har en av de bedste skibakker i hele landet, og det nationale skiftevee blev avholdt her sidste vinter. En institution av færlig interesse er Glenwood Alderdomshjem, understøttet og drevet især av Synodens folk. Det er huset i

den før av Glenwood Akademi brukte bygning, som er blitt omgjort og indredet saa den i et og alt svarer til sit formaal som et behagelig, moderne hjem for alderstegne folk.

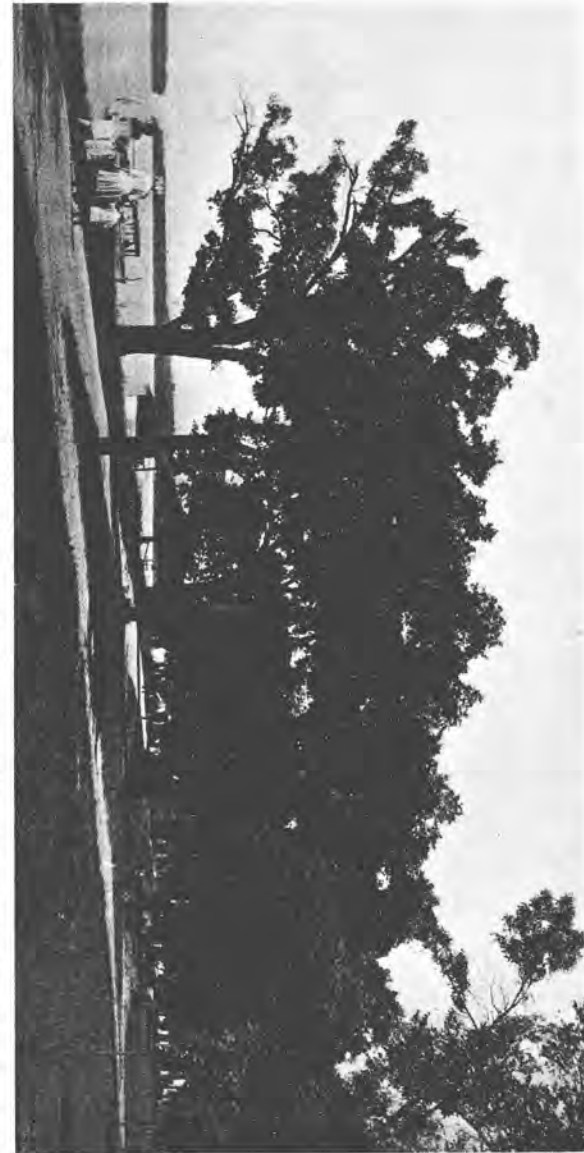
Glenwood er en „tør“ by. Fremmede vil være interesseret i at finde her flere gode restauranter, og der er en fire gode hoteller, New Minton, Rogers, Lakeside og Glenwood, og et nyt „summer hotel“. Disse rummer et anseelig antal gjeſter. Men for at ta vare paa en slik tilstrømning av folk som et stort byggestevne, har handelsforeningen ansat en komite til at se til med logis. Denne komite har aarelang erfaring i at faa indvarteret store tal av fremmede, og har sine folk tilstede og parate til at veilede og retlede de tilreisende. Man kan være tryg paa at faa godt herberge mens man er i Glenwood.

Glenwood er beliggende omtrent 125 mil vest (og litt mot nord) fra Tvillingbyerne. Northern Pacific og „Soo“ banerne krydser hinanden der. Soo-banen deler sig der med en gren gaaende nordover til Winnipeg, og den andre vestover til Manfred, Harvey, Minot osv. Og saa kommer der en gren fra Duluth og Superior og forener sig med hovedlinjen ved Broton en 15 mil sydsøst for Glenwood. Der er saaledes gode jernbane-forbindelser for at naa Glenwood fra alle kanter. De som kommer fra øst eller sydsøstlige Minnesota og Iowa, reiser i regelen gjennom St. Paul og Minneapolis. Men det er faafængt her at søke at gi nøie besked om de bedste forbindelser for at naa Glenwood lettest ifra forskjellige steder og strøk. Man gjør bedst i at spørge efter i betids hos agenter ved sine nærmeste jernbanestationer.

*

Programmet for de to dage er det tidlig endnu at fastsette i alle sine enkeltheter, men tiden vil bli vel oppfyldt. Fra morgenen torsdag den 22de blir hovedkvarteret i Operahuset aapent for at møtes og samtale samt for registrering. Straks

Parti fra nedre del av Glenwood bys park. Pavilionen under treene. Ved øvre ende av den ligger lange og to mil brede Lake Minnetonka.

efter middagen holdes det første møte, med velkomst- og svar- taler, samt begyndelsen av baade Valdris Sambands og Pope County Valdrislags aarsmøter. Rapporter fra embedsmænd, utnævnelser av komiteer osv., vil bli foretatt. Klokken fem begynner gjestebøet i pavillonens store sal, som allerede nævnt. Formand for „matkomiteen“ er Ole S. Opheim, og foruten ham er der i komiteen fire mænd og ti kvinder, alle folk med megen erfaring i at forberede slike festmaaltider. Billetten vil koste \$1.00.

Efter banketten, kl. 8, vil forsamlingssalen være sat istand til begyndelsen av et rikholdig program, med taler, musikk, og avvekslende underholdning, indbefattende egne, hjemlig fele- læte med litt oppvisning av springdans.

Freddag formiddag fortættes med møterne av begge lag med taler og anden underholdning. Likeledes om eftermiddagen, indtil man finder tiden passelig til at sette avsted med auto- mobiler paa en kjøretur omkring „Winnewaska“ og andesteds i omegnen. Og mulig et program om kvelden hvis man vil. En sak av vigtighet for Valdris Sambands forretningsseksjoner blir vistnok at bestemme naar Valdrisgaveindsamlingen skal avsluttes og gaven oversendes, samt regler for dens forvaltning.

Den næste dag er jønsøk, og det staar de fremmøtte frit for at forlange sit besøk i og omkring Glenwood den dag ogsaa.

Pavillonen og Operahuset staar til stevnets raadighet begge dage. Ogsaa byens smukke park, der er meget beleilig for uten- dørs møter og ophold og underholdning.

Glenwoods berømte Vand er engageret til at ipille de to dage stevnet er samlet. Komiteen har løfte paa gode sangfræf- ter til at ta del i underholdningen.

Tilstelningen staar under ledelse av en *eksekutivkomite* be- staaende av Dhr. E. F. Dahly, Iver S. Hippe og Julius D

En sommeren paa Lake Winnewaska. En vit nær ved Glenwood. Omegnen byder paa en mangfoldighet av lignende rolige tilflugtssteder.

Grove, bistaat av gjestebankomiteen som nævnt, samt komiteer for Publicity, herberge og program.

Vi har mange gode talere og blandt dem, vi tør vente at faa høre, dersom de ikke blir hindret fra at komme, er bibliotekar J. C. W. Hanson, assuranceaktuar L. A. Anderson, advokat John Jensvold fra Duluth, advokat D. R. Dahle fra Caledonia, legislaturmedlem Knute Knutson fra Swift Falls, legislaturmedlem og Øystreflibring L. O. Noble fra Nord Dakota, pastorerne J. L. Mastad, D. L. Kirkeberg, og andre. Kongresmand Selgejen kommer vist dersom kongressen ikke er samlet den tid. Desuten venter vi mange andre vel kjendte valdriser samt andre mænd som altid er velkomne blandt os, og som kanske kan ha venlige hjælpere at bringe.

Lidt nybyggerhistorie fra Spring Grove og omegn.

XV.

D. S. Johnson.

David Larsen Østby var født i nærheden af Eidsvold den 10de januar 1821, af forældrene Lars Østby og hustru Marthe, født Østbyhagen. I 1856 blev han gift og to aar efter udvandrede han til Amerika og kom til Fredrik Smestad i Winnebago town, hvor han var i to aar; flyttede saa til Wilmington, kjøbte der land, byggede hus og fik eget hjem. I deres egteskab fik de 9 børn, hvoraf to døde i en ung alder. De som levede til de blev voksne er følgende: Lina, gift med John Larsen, bor ved Climax, Minn.; Lars gift med Karoline, født B. Quale, flyttede til Cheyenne, N. Dak., hvor han kom i besiddelse af en stor farm. Han døde i 1907. Bertha blev gift med A. J. Grønna, som er U. S. Senator og bor ved Lakota, N. Dak. Maren blev først gift med en Wangsnes. Efter hans død blev hun gift igjen med en ved navn Buckton og bosat ved Ottosby,

N. Dak., men er nu død. Hannah blev gift med John Landlie. Han døde en tid efter og hun blev gift igjen med pastor S. A. L. Hjermstad og bor ved Mohall, N. Dak. Petronille, gift med Claus Landnes, bor i Wilmington. Ole, gift med Marthe, født Tveit, bor i Chief River Falls og driver som handelsreisende for et handelshus i Crookston, Minn.

David Østby kom her til landet som saa mange andre med kun to tomme hænder, som man siger; men ved flid og sparsomhed fik han arbeidet sig op til et hyggeligt hjem og sorgfrit udkomme paa sin alderdom. Han var ogsaa af dem som fik føle gjenvordighederne af nybyggerlivet i fulde drag. Befordringsmidlerne var ogsaa tungvinte for ham, naar han med sine okser, forspændt vogn eller slæde, skulde kjøre ud sine produkter til byen Brownsville, som var den nærmeste markedsplads i de dage, 30 mil fra hjemmet. Det mest merkbare ved dette var, at han gik foran „Tom and Jerry“ og ledet dem hele den lange og tunge vei til og fra Brownsville, for de var ikke tæmnet til at lyde komandoordene „Ga and Gee“, og heller ikke hadde han seiler med tømmer til at styre dem med. De spaferture, han maatte gjøre i de dage, gjorde nok krav paa hans helbred, ti han blev saa at sige en krøbling paa sine gamle dage, saa det var besværligt for ham at komme nogensteds. David Østby var af et muntert naturel, et livligt temperament som man finder saa af. Han kunde ta alt fra den lyse og komiske side, og mange er de anekdoter og træffende svar, som fortælles at han gav naar han paa disse markedsture traf sammen med sine landsmænd. Paa hotellet i Brownsville, som dreves af en danske, kunde det ofte gaa muntert til naar David aabnede op for det muntre forraad han sad inde med, og sang den danske sang „At dansken har seier bundet, hurrah!“ og andre lystige viser, som han mente passede til et muntert selskab.

Som sagt, David blev paa sine gamle dage saa godt som

frøbling. De strabadjer han havde maattet gennemgaa i sine yngre dage, gjorde vel sit til at fødderne blev i den tilstand, at det faldt ham ganske vanskeligt at faa den ene fod frem for den anden.

Hans hustru døde i 1897, 85 aar gammel, og David flyttede da til sin datter Mrs. Claus Sandnes, hvor han var til sin død, som indtraf i 1906.

Wile Jørgensen Grønna er født den 10de december 1859 i Elkader, Clayton, county, Iowa, af forældrene Jørgen Grønna og hustru Guri, født Marteplassen, fra Nes, Hallingdal. I 1861 flyttede hans forældre til Wilmington, Minn., hvor Wile voksede op paa farm og fik sin første undervisning paa commonskolen. Han tog saa et kursus ved Caledonia Academy, hvorefter han blev ansat som skolelærer i Wilmington. I 1879 rejste han til Syd Dakota, hvor han dels var lærer og dels farmer, men flyttede saa derfra og til Burton, Traill county, N. Dak., og drev der en kjøbmandsforretning i flere aar. I 1887 flyttede han til Dakota, Nelson county, N. D., hvor han fremdeles bor. Der driver han handelsforretning og farming i stor skala. Han har ogsaa en stor farm i nærheden af Brooten, Minn. I 1884 blev han gift med Bertha, født Østby, som ovenfor nævnt, og de har i deres ægteskab tre børn, to gutter og en pige. I 1889 blev han valgt til medlem af legislaturen i Nord Dakota, som endda var blot territorium, men blev samme aar indlemmet i unionen som stat. I 1904 blev Grønna valgt til medlem af den 59de kongres og gjenvalgt i 1906 og 1908. I 1911 blev han valgt til at fylde vakansen efter afdøde U. S. senator W. N. Johnson og indehar fremdeles embedet.

Christian D. Østfeldt fra Bergensskanten i Norge, kom her til Wilmington i begyndelsen af 50-aarene. Han kjøbte farmen af Ole Bye, der, som før nævnt, var en af de første settlere i søndre part af townet. I 1860 blev han gift og ved sin død efterlod sig en stor flekt.

I menighedens protokol fra begyndelsen af 70-aarene, finder jeg følgende som har været optaget i Wilmington menighed: Østen Olsen Olsgaard, Ole Herbransen, Endre Knudsen, Torfel Tostensen, Knut Skalet, Kristian D. Raif, Amund Trøflebraaten, Ole Kristian D. Enger, Tosten S. Sylling, Lars L. Helland, John D. Hagen, Anders Svendsen Røan, Herbjørn Alfjen Veioth, Erik Larsen Dalen, Karl Martin Kristiansen Herum, Ole Reiersen, Kristian Engebretsen Smestad, Anders Pederfen, Jens Larsen Fjefoth, Peder Larsen Gagnum, Anders Blilie, Anders G. Sletmoe, Nils A. Maanum, Jens S. Habberstad, Kristoffer Olsen Brenne, Hans S. Blekstad, Hans Hanssen Habbestad, Karl Ramstad, Herbran K. Nobelle, Syver S. Blekstad, Halvor Larsen Lohren, John Olsen Brøttem, Ole Olsen Holtet, Kristian Ruskvigen, John K. Smestad.

Nogle af disse har jeg kjendt, nemlig Ole Reiersen som man ogsaa kaldte Reiar-Ola. Ligesaa Kristian Raif. Begge var fra Nes i Hallingdal. John D. Hagen var i flere aar skolelærer i Wilmington, men flyttede saa til Iowa. Karl Ramstad flyttede til Nord Dakota. Tosten Sylling kjendte jeg ogsaa, og han var formodentlig fra Gadeland. Torfel Tostensen er formodentlig kjæmpen Torfel Dængerud, som jeg har hørt omtalt.

De andre har jeg ikke kunnet faa nogen oplysning om. Nogle er vel død her, men de fleste er flyttet ud i vesten efter et kort ophold her.

Wilhelm Narum fra Toten udvandrede i 1880 og kom til Wilmington, hvor han det meste af tiden har opholdt sig. Hans forældre, Even Narum og hustru Karine, kom ogsaa hid, og bodde i Wilmington til sin død. Wilhelm blev gift med Mathilde, født Johnson, og kjøbte farmen efter afdøde skolelærer Halvor A. Lee og bor fremdeles der.

Hermed endes disse biografier fra Wilmington. Advokat

D. R. Dahle har i flere nummer af Samband for 1913 fortalt om vore banebrydere, disse staute rydningsmænd som i begyndelsen af 50-aarene kom til den del af townet som længe blev kaldt Col. Vi venter ogsaa lidt mere af advokat Dahle, og særlig haaber jeg han vil give os en udførlig skildring af sine forældres livsløb, og ligesaa nogle erindringer fra sin ungdomstid, det han selv har oplevet og hørt af sine forældre. Jeg vil her blot tilføje at Guttorm G. Tyrebakken var tambur fra Norge, og havde tromme her, som han spillede krigsmarscher paa ved forskellige fejtlige anledninger. Det var en sand nydelse at høre Guttorm slaa disse underlige hvirvler paa trommen, saa han morede mange ved 4de juli-fester og andre sammenkomster.

Town organisation.

Det første møde for organisation til town of Wilmington blev holdt den 11te mai 1858. Mødet holdtes i skolehuset nr. 58, og følgende embedsmænd blev valgte: Supervisors, A. Batchellor, Jeremiah Shumway og Herman P. Dusterud; Clerk, John McNally; Assessor, Asley Svenson; Collector, Pope; Fredsdommere, J. G. Cook og Silas G. Perry; Constables, J. M. Paine og Peder D. Quale.

Den første meiemaskin (reaper) var af McCormick fabrikat, og blev indført til Wilmington i 1857 af Samuel Evans. Den første træffemaskin blev ogsaa indført omtrent samme aar.

Om det kirkelige stiel i Wilmington er ganske lidet at sige, da baade Blackhammer og Wilmington i lang tid sammen med Spring Grove hørte til et og samme kald, som er nævnt om før. Den første gudstjeneste holdt i Wilmington var i tømmerhuset til Gjermund J. Lommen i 1855 af pastor Roren. Siden blev det holdt gudstjeneste i tømmerhytterne paa forskellige steder i det nye-jettlement, indtil aaret 1857. Da blev der opført et stort skolehus i nærheden af det sted hvor den første kirke blev

bygget, og dette tjente da ogsaa som lokale for gudstjenesterne. Ved en af de første gudstjenester, som holdtes i dette skolehus, blev 15 børn døbt, hvoraf flere var store nok til at gaa frem til døbefadet selv.

Religionskole blev i førstningen holdt i de private tømmerhytter, indtil skolehuset blev bygget i townet.

Det første dødsfald i Wilmington var moderen til Andreas Bye. Hun døde snart efter sin ankomst her i 1853.

Det første brudepar var Ole D. Quale og Sigri Jversdatter Flugum. Vielsen blev udført i tømmerhuset til Gjermund J. Lommen i 1855.

I 1857 fik kaldet fast præst, idet Fredrik Christian Clausen kom til Spring Grove høsten det nævnte aar, direkte fra Norge.

I 1868 blev den første kirke bygget i Wilmington, og indviet den 5te november samme aar. Menigheden var vel formodentlig organiseret en tid før kirkebygningen paabegyndtes.

I 1870 døde pastor F. C. Clausen og menighederne kaldte da pastor Styrk Sjursen Reque som modtog kaldet, og kom her i 1871. I 1880 blev Wilmington menighed indkorporeret under statens love. I 1906 blev kaldet delt, saa Wilmington, Caledonia og Jefferson blev et kald; og Hans Jensen Wein blev kaldt til deres præst, og virker fremdeles i disse menigheder. I 1908 opførte Wilmington menighed en vakker og rummelig kirke, der med orgel og byggegrund koster over 20,000 dollars. Den gamle kirke staar endnu og bruges for gudstjenester nogle gange om aaret.

Uf det som vi har kunnet saa gravet frem af vore pionerers historie sees det, at de første rydningsmænd kom til Wilmington i 1853. Disse første banebryderes ankomst ledet da til at flere kom, saa det paa to, tre aar blev en liden koloni af norfiser i den nordre og vestre part af townet. I de første aar maatte de gjen-

nemgaa nybyggerlivets trængsler, bære dets javn og mange gjenvordigheder, som kanske vilde faldt dem noksaa vanskelig, hadde de ikke været saa godt vant til haardt og anstrængende arbeide i Norge; men de hadde lært at grave i den stenede jord i fædrelandet, slæbe og slide paa alffens vis i sfog og marf for et tarveligt udfomme, og denne deres arbeidsiver og smaa fordringer kom dem godt tilgode her. Det kunde kanske blit interessant at se om vore nutids moderne farmere, vant til alle slags arbeidsbeparende maskiner, pludselig blev sat tilbage til de første nybyggeraar, hvorledes det vilde tage sig ud at slaa høi med ljaeen, meie ned smaakornet med krillen og binde med haanden. Ligejaa det tunge arbeide med rodhugst og hugging og fløvning af gjerdestier. Det kom vel til at bli noget ubehageligt for mange, naar de nu skulde begynde med disse tunge, flomsede og daarlige redskaber, som man maatte bruge for en 60, 70 aar siden. Sa det er heller ikke ventendes at den nu opvoksende slegt, som ikke er vant til saadant arbeide fra barndommen af, kunde greie det saapas som vore banebrydere gjorde. Jeg fandt ud hvad øvelse og vane kan gjøre da jeg vinteren 1881 arbeidede i Wisconsin for et tømmerkompani i La Crosse. Det kom store, sterke irlændere, tyskere og svensker til leiren som brautede svært, at de skulde kaphugge med hvemsomhelst der; men det viste sig snart, da selve hugsten begyndte, hvad de duede til mod dem som var vant til at bruge øksen fra ungdommen af. Efter en to, tre ugers forløb maatte de slutte, fordi de ikke kunde holde ud med dette tunge arbeide, medens de som hadde været vant med at bruge øksen holdt ud hele vinteren.

De første som bosatte sig i Wilmington har fortalt at de første aars avling var poteter og lidt maiskorn. Sjøi til at søde etpar fuer blev samlet udover sletterne, kjørt hjem og sat i stakker. Svedemel kjøbte man i førstningen fra McGregor, senere

fra Lansing eller Brownsville. Da man saa fik bræffet op nogle acres, saadde man hvede og høstede med det meieapparat, man kaldte krill. Træskningen foregik i førstningen med øfser, og til oplagshuse for hveden lavedes krybber af gjerdestier, bygget i en firkant, tættet med halm mellem stierne og ovenpaa et forsvarligt halmtag. En bushel hvede var den almindelige løn for træskedagen i den tid, og kunde arbeideren undertiden tjene paa dette ved at ta hvede som betaling, naar hveden gif op til 60, 70 cents; men andre tider gif den ned, som det fortælles om i 1857. Da gif den ned til 30 cents, og endda var det en tid vanskeligt at saa solgt til den pris ogsaa.

At saa omgjort hvede til mel for husholdningen var ogsaa forbundet med meget besvær i førstningen, da ingen mølle fandtes paa mangfoldige miles omkreds. Men saa blev det bygget en mølle i Dorchester, Iowa, af Harney & Edward Bell som tilfredsstillede nybyggernes krav saa langt den formaadde. Senere byggede en tysker ved navn Joseph Schwarzhoff en mølle i Vergen (nu Bye) som han drev i mange aar. Han oprettede ogsaa en butik der og blev postmester.

Det var mange gjenvordigheder, megen kamp og tilbøls skuffelser som vi ikke burde klage saa meget over nu, naar man vil sammenligne nutiden med de første nybyggeraar. Saaledes hændte det at forlovede blev skuffet naar de kom ud blandt nybyggerne hvor det ikke fandtes prester eller embedsmænd som ene og alene hadde ret til at udføre brudevielsen. Martin Ulvestad fortæller, i et af sine verker, om et ungt par som var kommet direkte fra Norge og til et nyt settlement i Minnesota, som skulde gifte sig. Men de blev længe skuffet i sine forhaabninger om at forenes til mand og hustru, da der ikke fandtes prest og ei heller nogen anden som kunde forrette vielsen. Endelig blev da townet organiseret og blandt andre embedsmænd blev det ogsaa valgt fredsdommer saa nu skulde nøden

bli afhjulpet. Man sendte bud efter ham og han kom og udførte handlingen nok saa hurtig. Det er fortalt at han ikke engang steg ned af hesten som han red paa, og kom saaledes ikke ind i huset hvor egteskabskandidaterne var. Til en mand som mødte ham udenfor sagde han, at han vilde fylde ud deres licensje ved en senere leilighed, og at det ikke var nødvendigt at holde nogen ceremoni; „de vil jo ikke forstaa noget af det jeg siger alligevel; men,“ tilføiede han, „jeg erklærer ham for at være mand og hende for at være kone,“ og derpaa red han afsted. Mens dette foregik stod bruden og vaskede sig, og brudgommen sad og byttede skjorte. „Nu er de gifte“ berettede manden som havde talt med fredsdommeren. „Nei æ vi dø du“ sa brudfolkene; „det var ikke mange ord han sa, men de var vist kraftige daa.“ Saaledes var det første bryllup i det settlement.

Efter nogle aars kamp og stræb med at forvandle vildnisfæt til ager og eng, skintedes bedre tider; men saa i 1861 kom borgerkrigen med alle dens rædsler, ængstelser og forvirring. Rigtignok bragte krigen gode priser paa næsten alle slags farmprodukter, men saa til gjengjæld var det næsten fabelagtige priser paa det man maatte kjøbe, og særlig bomuldstøi. Men de penge som i enkelte perioder af krigsaarene flød ind i farmernes lommer, kunde ikke lindre den sorg, jammer og ængstelse, som fandt sted hos dem som havde sine kjære paa slagmarken. Da regjeringen ikke længere kunde saa folk frivillig til at gaa mod rebellerne, blev det tvungen udskrivning, og manden blev da ubønhørlig taget fra sin familie og sendt ned i Sydens sumpige egne for at staa der som en del af den store slagtermaskin som kaldes krigshær. Krig er helvede, sa general Sherman. Dette er da den nøgne sandhed. Medens manden, faderen, blev sendt til Syden for at kjæmpe mod oprørerne og gennemgaa de torturer som feltlivet medførte, af sult, sygdom og strabadser, sad hustru en igjen i den lille tømmerhytte med

flere smaa børn og kjæmpede en kamp for tilbørelsen, blandet med taarer, sorg og savn af den kjære mand og fader, som var taget fra dem, og som de maasse aldrig fik se mere. Mange hønner blev da opsendt til naadens trone for de bortdragne, og mangen hovedpude blev da vædet med taarer af hustru og børn, forældre og søfænde, i de fire aar som borgerkrigen varede.

Medens nu krigen rasede i Syden benyttet ogsaa Indianerne anledningen til at gjøre oprør i den vestlige del af Minnesota. Dette Indianerblodbad begyndte i Kandiyohi county den 20de august 1862, og varede i flere dage, som er blit kaldt blodugen. Rygtet om indianernes grusomhed kom da her til sydøstre part af staten, og nordøstre part af Iowa, saa folket levede i skræk og ængstelse for at de vilde ogsaa kunne komme her, saa at den mindste hentydning til at indianerne var paa vei til disse settlementer, var nok til at folk forlod hus og hjem for at bjerge livet og komme over Mississippifloden og til Wisconsin. Et saadant rygte kom ogsaa, som forboldte en hel panik i disse settlementer.

Martin Dustrud har sendt mig et brev om denne opskaffning som jeg her citerer:

Moorhead, 4de Feb. 1916.

Gode ven!

Deres brev modtaget. Tak!

Hvad indianerpaniken i 1862 angaar saa var jeg da bare nogle maaneder gammel, men var nu med i denne tummel. Jeg kan nu fortælle hvad jeg husker mine forældre har fortalt.

Jar bodde den gang paa den farm som nu kaldes Ojetfarmen, og mens vi alle sammen laa sødelig og sov, blev han vækket ved en frygtelig banken paa døren, og en mand skreg: „Vil De redde livet Deres, saa maa De op, for indianerne er her og myrder og brænder!“ De op og fik paa sig klæderne,

samt fik klædt os hørn, slap kreaturerne løse, spændte okserne for kubberullen og drog afsted til Gulbrand Guberud. Kommen did var ikke Gulbrand færdig til at reise endda, for han vilde først gjemme sine husting i skogen, saa han kunde ha dem i behold naar han kom tilbage, for det var ikke saa let at forskaffe sig nye ting igjen.

Til Guberudfarmen kom da mange af naboerne, nemlig Amund Lunde med familie, Brænafamilien, Gjermund J. Lommen, Gunder Nset med flere. Mens de nu ventede der hos G. Guberud, saa de den ene skyds efter den anden komme fjørende nedover Guberudbakken og dra østover. Alle skulde ned til Mississippien for at komme over til La Crosse, da der var det eneste sted som det var færgen at komme over paa. Nogle af de flygtende kjørte med okser, andre med hester. Nogle havde spændt for en kubberul og andre igjen havde i sin hastighed taget slæder og drog afsted saa hurtigt som de bare kunde.

Mens nu disse som var komne til G. Guberud sad og ventede paa at han skulde saa gjemt alle sine husting i skogen, begyndte nogle at raadslaa med hverandre, hvad som var bedst at gjøre, og saa blev besluttet at ta en tur til Spring Grove, som da kaldtes overalt „den norske ryggen“. Der var allerede bygget en graastenskirke med tykke solide mure, som kunde modstaa fiendens kugler, og saa vilde de oppebie indianerne der. De som havde geværer sandt dem frem, andre beredte sig med økser, høgafler eller hvad som kunde være tjenligt til vaaben. Speidere blev udsendt for at rekognoscere, men ingen indianere kunde opdages, saa det var nogle som reiste hjem igjen ganske snart. Andre samlede sig paa enkelte steder hos en nabo for at se om indianerne kom. Paa Glæserud i mine bedsteforældres hjem, lagde en af naboerne sig i svalen med en øks og en lja. Han vilde være vagt for at de andre kunde saa reise for at modta indianerne. Men indianerne kom ikke. Soldaterne fik bugt

med dem efter at de havde hærjet stegt i de vestlige countier.

De af settlerne her som kom ned til Mississippien for at komme over til La Crosse, saa floden kunde bli mellem dem og indianerne, blev stanset ved flodbredden, da færgemanden negtede at sætte dem over; thi han havde faat besked om at det ingen fare var. Alle vendte da tilbage til sine repektive hjem, hvor kreaturerne gif i hvede og maisagre og havde rigtig gjestebudsdage, uden at tænke hverken paa indianerne eller oprør. Saaledes endte paniken for Wilmington og Spring Groves vedkommende.

M. S. Dustrud.

Ovenstaaende skrivelse af min ven Martin S. Dustrud er vist saa korrekt som man kan saa den, da jeg af mange har hørt om denne slugt. I søndre part af Wilmington var flugtens maal, at komme ned til Lansing og derfra over til Wisconsin. De ligesom følte sig trygge for at ikke indianerne skulde komme over floden. Mange kom ikke længere end til Albees farm hvorfra nogle red til Spring Grove for at undersøge om indianernes ankomst; men da ingen fiender viste sig, vendte folk et langsomt hjem igjen for at redde det som kunde reddes, da kreaturerne gif hvorhen de vilde og paaførte farmerne store tab.

Endnu en biografi af en pioner i Wilmington maa jeg tilføje. Ole Olsen Døstedal var født paa Voss den 30te mars 1827 af forældrene Ole og Anna Døstedal. I 1859 blev han gift med Marta, født Hermedalen ogjaa fra Voss. Hun var født den 4de januar 1834 af forældrene Knut og Berte Hermedalen. Samme aar de blev gift besluttede de at udvandre til Amerika, og seilede ud fra Bergen den første mai og kom til Madison, Wis., hvor de stoppede en kort tid. Derfra reiste de til Wilmington, Minn., kjøbte farm og bodde der til deres død. Ole D. Døstedal døde i 1905 og hustruuen døde i 1914. I deres ægtefælskab fik de 10 hørn hvoraf 4 nu lever, nemlig: Brita, gift

med George Johnson, bor i Waufan, Iowa, hvor manden er dyrlæge. Andreas bor i Wilmington, Minn. Louis, gift med Christine, født Ellingsen, bor ved Pierre, N. Dak. Marta bor i Wilmington, Minn.

(Fortsettes.)

De første aar ved St. Olaf College.

Mrs. Anna E. Mohn.

II.

Saa indskrænket som det første gymnasium ved St. Olaf School var med hensyn til udstyr, saa havde det dog sin „champion“, en ung mand, som nu i mange aar har virket med held som prest i Red River dalen.

Det skulde før været nævnt, at den første timeplan for skolen blev udarbejdet af prof. L. S. Meque. Med skolearbejdet gik det nok saa godt det første aar. Vinteren var kold og der var megen sne, saa vaaren imødesaas med glæde. Glanspunktet nær skolens slutning var en 17de mai fest ved Seath Creek. Dette sted, med sin nære beliggenhed og naturskønhed er siden blevet et friluftssamlingssted for St. Olafs elever. Det er vel ikke mange, som har frekventeret skolen i kortere eller længere tid, som ikke har hvilet paa dens grønne græsplan, lyttet til bækkens sagte rislen, og indgravet sit navn i dens hvide „sand rock“.

Det største klasseværelse i St. Olafs skolebygning benyttes om søndagene som „chapel“, hvor den norske menighed, — for hvilken bestyreren af skolen ogsaa var prest — samledes med eleverne til gudstjeneste. Her kom sammen ogsaa skolens personale, med nogle saa gæster ved skolens slutning i begyndelsen af juni maaned 1875. Der var ikke noget festligt program, kun nogle saa bemærkninger af grundlæggeren og bestyr-

rereren med bøn og takkefang for det aar som nu var tilfende, det første i skolens historie.

Da vi ankom til Northfield sidst i juli 1875, var vi i nogle dage gæster hos Mr. og Mrs. Harald Thorson, indtil det hus vi skulde bo, beliggende i samme blok som St. Olaf skolen, blev sat istand. Det er det samme hus som i en mere udvidet form staar ved siden af den gamle N. L. kirke. Det var en net liden bygning, og efter „hallroomet“ i skolebygningen rent storartet. Bestyrerens løn de første syv aar eller mere var \$650.00 aarlig og frit hus.

De første gæster vi havde, da vi saavidt var komne i orden, var professorerne Jacobson og Narveson fra Luther College. De var paa veien til et Educational Association møde i St. Paul, og benyttet anledningen til at se den unge skoles beliggenhed og tillige besøge venner i Northfield. Vor næste gæst var pastor Muus, som kom, som han jagde, „for at gjøre sine honors“, maaske ogsaa leilighedsvis for at se hvad slags værtinde bestyreren havde indført i dette hjem, som saa nær berørte St. Olaf skolen, og i hvilken han baade direkte og indirekte var saa interesseret. Ung og uerfaren som jeg var, følte jeg det alligevel som en begivenhed i ens liv, at bli personlig kjendt med en mand som pastor Muus. Om dette blev jeg mere og mere overbevist, jo bedre jeg lærte ham at kjende. Jeg skulde ønske at jeg kunde gi en fyldestgjørende beskrivelse af grundlæggeren af St. Olaf College, som han forekom mig de følgende aar, da han saa ofte var gæst i vort hus. Men jeg maa sige med Jacob Riis: „Perhaps one of the kindest things the hears do for us as they pass is to show us what things we can not do.“ Jeg overlader det til en bedre forfatter. Nogle smaa træk, nu og da, efter som leilighed falder, vil jeg alligevel tillade mig i min beretning.

En middelaldrende mand som forekom mig svafelig og gif

med spadseretøj, kom ofte for at tale med Mohn ved slutningen af ferien; en gang havde han ogsaa sin hustru med. De tænkte at leie et centralt beliggende hus i byen og give kost og logis for rimelig pris til St. Olafs elever, som de ogsaa gjorde. Det var forældrene til Dr. J. N. og Rev. S. B. Kildahl, som vi saaledes blev kjendt med.

Da skolen skulde begynde sit andet aars virksomhed saa det mindre lovende ud. Elevantallet var gaaet nedad istedetfor opad, som man havde haabet. En grund dertil var vel at græshopperne raadede som en pest i flere distrikter i vesten og ødelagde baade ager og eng. Og hvor de ikke var, var der alligevel angstelse for at de naar som helst vilde vise sig som en dalende sky og ødelægge alt som var grønt. Selvdigvis varede dette ikke saa længe. De forsvandt som de kom. Men for de forholdsvis nye jettlere var det en alvorlig sag. Det er blevet mig fortalt at folk samledes i kirkerne for at bede om befrielse ifra pesten.

For St. Olaf School, som kun havde „tuition“ pengene til indtægt, var det ogsaa en alvorlig sag.

Prof. A. R. Teisberg som var kaldt til lærer for skolen istedetfor prof. Reque, ankom til Northfield med familie før skolen aabnedes det andet aar.

Engang paa den tid kom der ind til os en ung student ifra Carleton College, som fortalte at han havde ifinde at samle type abonnenter paa „Lippincott's Magazine“ (til nedsat pris) og derved anskaffe et sæt af Chambers's Encyclopædia for St. Olaf School. Han havde allerede saaledes erholdt et sæt for sig selv, og trodde det ikke vilde bli saa vanskeligt at faa et til. Harald Thorson, som var interesseret i alt som vedrørte skolen, havde ogsaa her lovet at være behjælpelig. Dette tilbud blev naturligvis modtaget med glæde. Nævnte student var prof. A. N. Beblen, Sambands redaktør. Han fortæller at

han, da bøgerne ankom til Northfield, laante en kjælle og tog dem fra depotet op til skolen for at spare paa udgifter. Han grundlagde herved St. Olaf Colleges bibliotek. Bibliotekaren ved St. Olaf College fortæller, at bøgerne blev brugte ved skolen i mange aar — til de blev aldeles udslidt — og gjorde saaledes god tjeneste. (Fortsættes.)

Ældre og yngre slægter fra Lunhøvd, Numedal.

Tildels i Norge og tildels i Amerika.

Serbjørn S. Strøm.

III.

Lillegaard (eller Veslegaard) var ikke saa stor, og heller ikke fuldt saa god, som de sørnævnte gaarde. Antagelig er den ogsaa ryddet senere i tiden; ti da skogene blev delte, fik Lillegaard bare en liten skogtrækning imot hvad de andre gaarde fik, og bare en liten del av fiskevand.

I 1780—90-aarene bodde i Lillegaard en mand ved navn Lars Thorbjørnsen, antagelig oppvokst der. Hans hustrus navn var Kjersti. Hun var datter til Ole og Margit Svammen i Dagalien. Hendes søskende var Gaute Ratten, som ryddet og bygget pladsen Ratten nær ved Lunhøvd fjorden, Sunbjørn, Peder og Selveik Svammen, Barbro Borgen og Guro Lillegaard. Lars og Kjersti Lillegaard hadde, blandt flere barn, en søn ved navn Thorbjørn, som senere ryddet pladsen nedre Lian.

Senere kom der til Lillegaard en mand ved navn Mils Nilfen. Han var oppvokst paa Svennunggaarden i Sturdalen. Hans hustru Gunild, var datter av den før omtalte gamle Kritt til Rotegaard. De bodde først en tid paa Randberg i Dagalien. Men de kjøpte saa Lillegaard i Lunhøvd og bosatte sig der og blev der boende til sin død. Gamle Mils døde i 60-aarene.

Sans hustru var død en tid før. De hadde to sønner Nils og Kittil og 4 døtre, nemlig, først Mari, gift med Knudt Olsen Ruffe. De kom til Amerika i 1852, og hun døde paa Koshkonong, Wis., det samme aar. Hun efterlot sig tre barn, Ole, Nils og Gunhild. Dernæst Torand, gift med Ole Sønstegaard som før er omtalt. Saa Barbro, som blev gift med Halvar Pladsen fra Nesbygden. De kom, med familie, til Amerika i 60-aarene, først til Goodhue county, Minn. I 1878—79 bosatte de sig ved Gatton, N. D. Jeg vet ikke hvor mange barn de hadde, men deres ældste søn var den kjendte og agtede mand Østen Pladsen ved Gatton. Han bygget der op en pen farm og var en velstaaende mand. Han døde i 1914 og hans hustru et aars tid derefter. De hadde flere sønner og døtre, som alle er ved Gatton. Den fjerde datter, Gunhild, blev gift med Ole Knudsen Øien fra Nesbygden. De kom til Amerika i 1857 og bosatte sig i Goodhue county, Minn. Hun blev straks enke, og hun giftet sig igjen med Halvar, en bror av sin første mand. De hadde fem barn, Knut, Nils, Hans, Gunhild og Sjørgine. De skal alle være i Goodhue county.

Da sønnerne til gamle Nils Lillegaard var voksne delte han gaarden mellom dem. Nils blev boende i den søndre og Kittil i den nordre del. Skogen hadde de i felles eie og solgte den i 1885 til Romke paa Nes for 70 speciedaler, som var rent en spotpris. Der var mange tusinde maal skog. Nils blev gift med Margit, datter til Knut og Sigri Hytta i Lunhovd. Efter endel aars forløp blev Nils enkemand, og i 1857 solgte han gaarden, og med sine to sønner, Nils og Knudt, som var hele hans familie, utvandret han til Amerika. De kom først til Koshkonong, Wis., hvor de opholdt sig i fem aar. Om vaaren 1862 reiste Nils Lillegaard og hans yngste søn Knudt til Norway Lake, Minn., med den hensigt at ta sig land der. Men allerede i august samme aar maatte de flygte derfra paa grund

av indianeruroligheten, som da brøt ut. De reiste da tilbake til Goodhue county, hvor gamle Nils Lillegaard døde den 2den juli 1863, 52 aar gammel. Han var født 10de august 1811. Hans ældste søn Nils kom til Goodhue county i 1862 og blev der gift med piken Maren Paulsdatter Galbek fra Eidsvold. Han omkom ved et ulykkestilfælde, ved at et tre faldt over ham under hans arbeide i skogen. Han efterlot sig enke og en datter, Selma, nu Mrs. Swan. De skal være i jhdparten av Nord Dakota etsteds. Enken bor i Eldred, Polk county, Minn.

Nils Lillegaards anden søn, Knudt Nilsen Lillegaard, eller Charley Nelson, som han nu kaldes, skriver i sin biografiske optegnelse følgende: „Jeg er født paa Lillegaard i Lunhovd, Nore, Numedal, den 30te juni 1844, av foreldrene Nils Nilsen Lillegaard og Margit Knudsdatter født Hytta. Jeg var bare nogen aar gammel da mor døde. De hadde ikke flere barn end min ældre bror Nils og mig. I 1857 utvandret far med os til Amerika. Fra Drammen reiste vi med seilfibet „Familien“. Vi var fem ufer og to dage paa sjøen, og steg iland i Quebec. Derfra reiste vi med kanalbaat, stuvet ind blandt heste og reisegods. Endel av veien reiste vi paa jernbane, som oftest stuvet ind i kreaturbogne, blot med planker at sitte paa. Vi kom til Stoughton, Wis., den 3dje juli 1857. Derfra fik vi oksefyds med Kittil Kampestad til Koshkonong.

Endda var det i nybyggertiden smaatt om husrum der. Vort første opholdssted var en hølade bygget indtil en hestestable. Om vinteren fik vi bo i et litet kjøkken, tolv fot i firekant. Paa Koshkonong opholdt vi os paa forskjellige steder i fire aar. Der blev jeg i 1860, sammen med Prof. N. B. Anderson og flere andre, konfirmeret av Pastor N. C. Preus, dengang formand av Den norske synode

(Indianerkrigen.) Om vaaren 1862 reiste far og jeg til Norway Lake, Kandiyohi county, Minn., i den hensigt at ta

land der. Vi var fem ufer paa veien. Da vi hadde været der en seks ufers tid brøt indianerkrigen ut. Det var onsdagen den 18de august 1862 at de vilde begyndte det frygtelige blodbad. Senimot aften den dag, drog jeg i følge med Gunder Svenson, hans far Sven Borgen (fra Skurdalen), og Erland Anderson (en Østerdøl) ibei for at slaas med rødhuderne. Til vor lykke traf vi nogen flygtninger, som bedre forstod den farlige stilling vi var i, og raadet os at vende tilbake. Sammen med endel andre flygtninger overnattet vi i et forlatt hus, som tilhørte Ole Knudson. Næste morgen drog vi ut for, om mulig, at finde nogen i live, men vi fandt kun frygtelig lemlæstede, døde mennesker — noget saa frygtelig, som jeg haaber ingen anden Tunhovding har set. Det eneste som da kunde gjøres var at saa samlet dem som endnu var ilive. Vi tok da vor tilflugt paa en liten ø ute i Norway Lake, og der var vi over natten.

Fredags morgen drog nogen avsted for at begrave de døde. Vi fandt tretten lik, som alle lagdes i en grav. Samme dag kom indianerne igjen fra syd. De dræpte en mand ved navn Johannes Zverfon, men merkelig nok, lot de hans kone og seks barn være i fred. Disse tok far og jeg med os til St. Cloud. Lørdags morgen var Thomas Osmundsen og Sven Borgen nærpaa at bli dræpt. De vilde bort til Thomas's hus for at pakke op sit tøj, da rødhuderne, som laa i skjul, skjød flere skud paa dem uten at træffe. Vi, som da var paa motsatte side av en liten forhøining, istemte da et frygtelig hyl, som hadde til følge at indianerne tok flugten.

Dette var det sidste vort selskap saa noget til indianerne. Dog var vi i stadig frygt de to ufer vi var paa veien til St. Cloud. Derfra drog vi østover til Goodhue county, hvor fars søster Gunhild, gift med Ole Dien, var bosat. Vi kom dit den 17de september 1862, og blev der vinteren over. Det var en frygtelig oplevelse vi hadde paa den tur, og det var et Guds

under at vi kom uskadte fra det. Min far døde hos sin søster Gunhild Dien den følgende sommer.

Jeg opholdt mig siden i Goodhue county og Red Wing, i 18 aar, og drev for det meste med malerarbeide. I 1878 blev jeg gift med piken Karen Nilsdatter Rømoen, født 1857 paa gaarden Rømoen, Stjørdalen, i Trondhjems stift, Norge. I 1880 reiste vi til Red River dalen og kjøpte land i Polk county, Minn., ved Sandhill River, nær indtil Red River, hvor byen Climax senere blev anlagt, og der har jeg siden bodd som farmer.

I vort ektekap har vi hat seks barn, nemlig, Nils Oluf, født 2den januar 1879 og død i juli 1911; Carl Magnus, født 7de april 1881; Clara Cecilia, født 30te juni 1883; Villie Josephine, født 2den oktober 1886; Walborg, født 5te oktober 1889; og Rolf Melvin, født 18de december 1898.

Climax, Minn. 1912.

R. Lillegaard.

Jeg tillater mig at tilføie, at siden foregaaende er skrevet er vist flere av R. Lillegaards sønner og døtre gifte. Jeg kan ogsaa tilføie at han er en agtet og æret mand, og har været betrodd forskjellige tillidshverv, saasom School Clerk, Township Clerk m. fl. Han har en utmerket pen og god farm, en prægtig familie, og er en velstaaende mand.

Da den før omtalte Nils Lillegaard i 1857 var reist til Amerika, kom Stein Westreim fra Dagalien og bosatte sig i større Lillegaard. Men i 1868 druknet han under tømmerflodning i Dagali Laagen. Hans søn, Svein, hadde siden sit opphold og levebrød i Lillegaard til sin død i 1907, men paa grund av svaethet og smaa evner drev han aldrig gaarden. Da var det at den før omtalte Ole E. Lillegaard kjøpte gaarden og bodde der indtil han i 1882 reiste til Amerika, som før er omtalt.

Den vel kjendte og agtede mand Bjørn L. Garnaas, fra Nes i Gallingdal, kjøpte da Lillegaard og bodde der til 1887, da han med sin familie utvandret til Amerika. Han bor i Cheyenne, N. D., hvor hans sønner driver en stor handelsforretning. Gamle Bjørn Garnaas var med i det store Gallingfølge, som i 1914 besøkte fædrelandet og fødebygden.

Efter Bjørn Garnaas kom der til Lillegaard en mand ved navn Conrad Myre. Han var født ut paa bygderne etsteds, men kom i sin ungdom til Lunhøvd. Der blev han gift med piken Borghild, datter til Sander og Margit Grevgaardbakken. De kjøpte da søndre Lillegaard og har bodd der siden. Hustruens Borghild døde om sommeren i 1915 og efterlater sig mand og flere barn.

Nordre Lillegaard. Gamle Nils Lillegaards anden søn Rittil blev boende i nord-Lillegaard. Han blev to gange gift. Hans første hustru var Torand, datter til Knudt og Sigri Sytta. Med hende hadde han tre barn, Nils, Knudt og Gunhild. Nils blev gift i Norge med Birgit Johnsdatter Grevsgaard. De bodde nogen aar i Rotegaard, saa han muligens antof det navn. I 1867—68 reiste disse tre søskende, Nils, Knudt og Gunhild, til Amerika. Som saa mange andre, fik de billetter til overreisen fra deres flegtninger i Amerika. De kom først til deres styldfolk i Goodhue county, Minn. Nils kjøpte senere land ved Ellsworth, Pierce county, Wis., og bosatte sig der. Jeg har hørt at de begge skal være døde. De hadde vist flere barn. I 1885 eller 86 var to av deres døtre heroppe og besøkte deres morbror Ewen J. Grevgaard, som da bodde i nærheten av Hillsboro, N. D., en av deres sønner skal være i St. Paul, Minn. Noen mere oplysning om denne familie har jeg ikke funnet saa. Knud Nilsen Lillegaard siges at være død nogen aar efter han kom til Amerika. Deres søster Gunhild blev gift med en mand av Totningsflegt, og de er bosatte ved Oslo i

Marshall county, Minn. De har vist hat en flok barn, men jeg kjender intet nærmere til dem.

Rittil N. Lillegaard blev gift anden gang med piken Olia Zversdatter (Lefstrud). Hun var fra Reinli i Balders. Med hende hadde han syv barn, nemlig, Rittil, Zver, Asle, Ole, Nils, Guri og Torand.

Disse søskende kom alle til Amerika i 70-aarene, først til Goodhue county, Minn., hvor de opholdt sig i kortere eller længere tid. Siden drog de til Red River dalen. Rittil Lillegaard, jr., var først ved Ada, Minn., i nogen aar. Siden var han en tid ved Climax, Minn. Senere var han i fire aar postfører mellem Belmont og Burton, N. D. Derefter flyttet han til Oslo, Minn., og har siden bodd der. I 1883 var han blitt gift med piken Eline Maria Fredriksdatter fra Toten i Norge. De har hat otte barn, hvorav fem er døde. De tre som lever er Mrs. Olga E. Knudson, Oslo, Minn.; Mrs. Gina Reiter, East Grand Forks, Minn., og Conrad som er i Oslo. Rittil Lillegaards hustru døde i 1902.

Zver Rittilsen Lillegaard blev gift i Norge med piken Live Gudbrandsdatter Husebø fra Dpdal, Numedal. De kom til Amerika i 1887 og lever som farmere ved Newfolden, Marshall county, Minn. De har fem sønner, Theodor, Ole og Nils Nelson er ved Oslo, Minn., Gudbrand og Rittil ved Dpdal N. D., Marshall county, Minn. De lever vist alle nok saa bra.

Asle Rittilsen Lillegaard er ogsaa gift med en pike av Totningsflegt, og har flere barn. Han var en tid i Canada, men lever nu i Chief River Falls, Minn. Ellers vet jeg intet om ham.

Ole R. Lillegaard er bosat i nærheten av Oslo, Minn. Han var blandt de første settlere i Marshall county. Sammen med en av sine sønner drev han en tid handelsforretning i Oslo. Han har en stor og god farm, som han bor paa og er en vel-

standsmand. Hans hustru er av Totningsflegt. De har flere voksne sønner og døtre, men jeg kjender intet videre til denne familie.

Nils R. Nelson Lillegaard var den yngste av Rittil Lillegaards sønner. Han var født den 13de mars 1863. Ti aar gammel kom han i 1873 til Amerika, til sine flegtninger i Goodhue county, Minn. Der opholdt han sig i otte aar. Med skolegang blev det ikke saa meget, siger han, men ved selvstudium erhvervet han sig betydelige kundskaper. I 1881 kom han til byen Warren i Marshall county, Minn., og var der i tolv aar, og var i seks aar Assistent Postmaster i Warren. I 1900 blev han utnævnt til United States Commisjoner i Grygla, Minn., og hadde den bestilling i seks aar. Da frafra han sig denne bestilling og mottok utnævnelse til Assistent Postmaster i Chief River Falls, Minn., og indehadde det embede i halvjerde aar. Siden var han en tid bestyrer av en handelsforretning i byen Gatzke, Marshall county, Minn. Da jeg besøkte ham i 1913 var han hvetekjøper og elevatormand i Chief River Falls, og driver vist med det endnu. I 1892 blev han gift med piken Martha D. Solland. (Jeg tror hun er av Totning æt). De hadde et stykke land i utkanten av byen, hvor de har et pent og godt hjem, som vidnet om velstand. De har hat tre barn, Gertrude, Ruth og Carl. Denne søn døde for nogen aar siden, da han var henimot voksen, til stor sorg for forældrene. Mr. Nelson er en kjæk og dygtig mand, en flink forretningsmand, og er en av dem som ved flid og paapassjelijhet har gjort det godt i Amerika.

Rittil Lillegaards datter Guri blev gift med en mand ved navn S. D. Sands, og er bojat i St. Paul, Minn. Det opgives, at de har tre døtre og en søn, men mere vet jeg ikke om dem.

Jeg er av den mening at Rittil Lillegaard ogsaa hadde en

datter ved navn Sorand, men om hende har jeg ikke funnet saa nogen opplysninger.

Som før er nævnt, var Rittil Lillegaard to gange gift. Hans anden hustru, Olia, døde i Norge i 70-aarene. I 1873 kom gamle Rittil til Amerika. Han opholdt sig først endel aar i Goodhue county, Minn. Senere kom han til sin søn Ole, hvor han døde i 1902 i den høie alder av 88 aar. Han var født i 1814. Han har en stor flegt efter sig i Amerika. Jeg beklager, at jeg ikke har faat saa fuldstændige opplysninger om Lillegaardsflegten som jeg hadde ønsket.

Rittil Lillegaard hadde, nogen aar før han reiste til Amerika, solgt gaarden til en mand ved navn Ole. Han var fra Mal i Hallingdal og var gift med Elisabeth Matten. Disse folk blev boende i Lillegaard til deres død. Ole døde for lang tid siden, men Elisabeth blev henimot 90 aar gammel. Hun døde i 1908 eller 1907. De hadde ikke flere barn end en datter, som blev gift med Knud R. Skjøng, fra Nesbygden. De blev boende i Lillegaard. Etter endel aars forløp blev Knud enkemand, men han blev siden gift igjen med en enke, som bodde i øvre Hagen. Hendes navn er Kari, og hun er datter av Sander og Margit Grevgaardbakkén. Hendes første mand var fra Øvre Moen, i Ruffedalen, men jeg husker ikke hans navn. Knud og Kari hadde begge barn fra deres første egteskap, og har vist ogsaa nogen sammen, saa det er en stor familie. De har bodd i Lillegaard op til denne tid, og da de er flinke og driftige folk, saa staar de sig nok saa godt. Knud Lillegaard er en dygtig og flink mand.

Øvre Hagen, eller Herbjørnsrud, er ikke et saa ret gammelt bosted. Det blev i 1780-aarene ryddet og bygget av min bedstefar Herbjørn Herbjørnsen. Han var i sin ungdom kommet til Lunhøvd fra Linn i Telemarken. Han blev gift med Kari Disdatter, nordre Moen i Ruffedalen. Av et gammelt skjøde, skre-

vet i 1784 og underskrevet av Ole Knudsen Sønstegaard og Ole Meiersen Medgaarden, sees det „at han har faat tilladelse til at rydde og bygge paa et stykke udhyrket jord, beliggende mellem Lilllegaard og Hytta i Lunhovd.“ Da han efter mange aars arbeide hadde faat ryddet og bygget op Hagen til en ganske god liten eiendom, solgte han den til naboen Knudt Hytta.

Derefter begyndte han igjen at rydde en ny plads nede ved stranden, netop der hvor Laagen falder i Lunhovdfjorden. Stedet blev kaldt Strauman eller Strømmene. Der blev mine bedsteforældre boende til sin død. (Men mere derom senere).

Knudt Hytta solgte Øvre Hagen igjen til sin svigersøn Ole Olsen Nedre Brevig, som var gift med hans datter Ingrid. Jeg husker Ole Haga (som han da kaldtes) som en mand liten av vekst og med svak helbred, saa han var ikke nogen ret kraftig arbeidsmand. Men han var en meget godslig og kristeligsinnet mand. Tillike var han en god sanger, og sang gjorde han næsten bestandig, tildels salmer og tildels viser. Han hadde en utmerket god hukommelse. Han blev dog ingen ret gammel mand, og han døde omkring aar 1858, antagelig 55 til 60 aar gammel. Hans hustru, Ingrid, var en kraftig og haardfør kvinde. Hun døde i 1890 i en alder av 88 aar. I deres egteskap hadde de ni barn, nemlig Ole, Knudt, Ole (den anden), Ambjør, Sigri, Guri, Ingrid, Barbro og Torand. Den første Ole og Knudt døde i barndommen.

Ole O. Hagen, d. y. blev gift i Norge med en datter av Bjørn Garnaa. De utvandret med familie til Amerika i 1881 og bosatte sig paa homestead land ved Sheyenne, N. Dak. Ole var en flink og strævsom mand og hadde faat farmen i ganske god stand, da han døde i 1901, efterlatende enke og syv barn, fire sønner og tre døtre, som alle nu er voksne. Enken bor paa farmen ved Sheyenne, N. Dak.

Ambjør Olsdatter Hagen, mor til Pastor O. S. Hagen, var

enke, og strævet haardt under mange savn i Norge, med at opdra sin søn. I 1885 kom hun til Amerika. Maret efter tok hun sig homestead land ved Sheyenne i Nord Dakota og bodde der i 20 aar. Da solgte hun landet og flyttet til den lille by Avoca i Murray county, Minn., hvor hendes søn O. S. Hagen da var prest, og hvor hun siden har bodd. Hun var født i 1834 og er saa nu 82 aar gammel, men skal være nok saa ras og rørig for sin alder.

Sigri O. Hagen, født i 1836 eller 1837 blev gift med Halvar Halvarsen Sønstegaard, fra Nore. De bodde først endel aar i Nore, siden kom de til Lunhovd og bosatte sig paa øvre Lian. De kom senere til Amerika. (Se derom under Lian).

Guri Olsdatter Hagen, født i 1843, blev i 1865 gift med Knudt Sumbulien, en gaard beliggende utmed Lunhovdfjorden. De har hat fem barn, nemlig Thorfel, Ole, Luri, Ingrid og Ragnhild. Thorfel døde ung. Ole var gift, men blev straks enkemand. Luri er gift med Elling Skjønne i Nore. Ingrid og Ragnhild er hjemme. De er velstandsfolk.

Ingrid Olsdatter Hagen blev gift med Knudt Vebjørnsen, fra Randberg i Dagalien. De bodde en tid i Øvre Brevig i Lunhovd, men flyttet senere til Gudbrandsdalen, hvor de kjøpte sig en gaard. Ingrid døde for nogen aar siden, men Knudt lever, saavidt vites. De hadde ikke flere barn end en datter.

Barbro Olsdatter Hagen blev opfostreret hos sine slektninger i Mal i Hallingdal. Hun blev der gift med Engebret Olfson. De kom siden til Lian i Lunhovd. (Se under Lian).

Torand Olsdatter Hagen blev gift med Thorfel Moen i Dagalien. Hun er død for mange aar siden. Om hun har barn efter sig vet jeg ikke.

Efter Ole Hagens død drev hans enke jelo bruket i endel aar. Siden bodde to av hendes svigersønner der en tid; først Halvar, gift med hendes datter Sigri, siden Engebret, gift med datte-

ren Barbro. Derefter kom en søn av Kristen Moen, fra Ruffedalen, gift med Kari, datter til Sander Grevgaardsoffen, og bojatte sig i Øvre Sagen. Men da han døde efter nogen aars forløp, blev hans enke gift igjen med Knud Lillegaard, som før er omtalt. I den senere tid har der i Øvre Sagen bodd en mand ved navn Galvar. Hans forældre var Ole og Margit Nedre Sagen, som i 1869 var kommet fra Dagalien til Lunhovd. Han er gift med Guri, en datter til Levor Hytta, og har flere barn. Da Galvar Sagen er en strøvsom og drivende mand, staar de sig nok saa godt. Han er medlem av fattigstyret i bygden.

Pastor D. J. Hagens biografi.

(Efter Numedalslagets Årbog No. 1, 1915.)

Pastor D. J. Hagen var født den 22de februar 1860 paa Kongsvinger, Norge. Han mistet sin far tidlig og kom som barn med sin mor til hendes fødebygd Lunhovd, Nore, Numedal. Her blev han under trange og fattige faar opdrat av sin mor. Det viste sig allerede tidlig at han var lærenem og hadde mer end almindelig gode evner. Fra barndommen av var læsning og studering hans kjæreste syssler. Av sin prest og andre indflydelsesrike mænd blev han opmuntret til at utdanne sig til skolelærer. Bondegutter betragtet dette som den høieste stilling, de kunde naa op til. Høsten 1876 blev han optat ved Bøfs høiere lærerskole, og efter to aars ophold der mottok han paa eksamensdagen hovedkarakteren „meget godt“. I omkring en fire aars tid virket han som lærer hjemme i Norge.

Høsten 1884 utvandret han til Amerika, og opholdt sig en tid hos nogen slegtninger i Douglas county, Minn. Vinteren 1885 holdt han religionskole i Elbow Lake, Minn. Samme aar besøkte han sin gamle ven og slegtning S. S. Strøm, samt andre slegtninger og venner ved Hillsboro, N. Dak. Dette besøk blev langvarig, da han kom til at stanje der i hele seks aar.

Dagen efter sin ankomst fik han ansættelse som skolelærer i Pastor Garstads kald i Traill county, N. D. Her virket han som lærer, og tildels deltok han i farmarbeide, i hele disse seks aar.

Under sit ophold her tok han ogsaa del i politiske bevægelser og var altid en ivrig arbeider for avholdssaken, som i disse aar var et brændende spørsmål i Nord Dakota. Han var flere gange delegat til vore county conventions, og arbeidet ogsaa en kort tid som deputy Treasurer i Traill county.

Vinteren 1888—89 frekventerte han Willmar Seminar og studerte særlig engelsk og de til et handelskursus henlagte fag. Om høsten 1891 søkte han optagelse ved Augsburg Seminar i Minneapolis. Her studerte han praktisk teologi under følgende fremragende lærere: Dr. G. Sverdrup, Dr. M. D. Bockman, Dr. J. A. Smidt, Prof. S. Østedal og Prof. Dr. E. G. Lund.

Da Den forenede kirkes presteskole om høsten 1893 blev flyttet fra Augsburg Seminar flyttet han naturligvis med, da han var Forenede kirkes mand. Ved „den nye skole“, som Augsburgerne kaldte den, blev han av studenterne valgt til formand for Boarding departmentet og erholdt i løn for dette arbejde alting frit ved skolen. Han var saaledes formand for de komiteer, som utarbeidet regler for boarding-klubben, studentforeningen og missionsforeningen m. fl. I juni 1894 tok han sin teologiske embedseksamen med hovedkarakteren „meget duelig“, den næstbedste av klassen.

Om høsten samme aar mottok han kald fra seks jmaa menigheter i Murray county, Minn., og virket der uavbrudt som prest i 17 aar. Dette hans oprindelige kald utgjør nu tre prestekald, og hvor der ved hans tiltrædelse var bare to kirker staar der nu ti i dette county. I disse 17 aar har han døpt over 400 barn, konfirmeret næsten likejaa mange, egteviet omkring 150

par og jordfæstet omkring 200. Paa disse 17 aar har han kjørt over 40,000 mil. Saa her har han nedlagt sin bedste manddomskraft, og har derfra de lyseste og mørkeste minder av sin livshistorie.

Han var en særdeles duelig og avholdt skolelærer og blev en alvorlig, virksom og dygtig prest.

Da han efter at ha hat mange tilbud om andre kald endelig bestemte sig til at motta kald som indremissionsprest til Culbertson og annekterede menigheter i Sheridan county, Mont., flyttet han dit om høsten 1911. Han arbeider nu der, har god helbred og godt utkomme, og arbeidet har baaret gode frugter.

I Windom freds, som hans forrige kald tilhørte, var han en tid formand for fredsen og tildels var sekretær. Han var altid i fredsen meget benyttet som indleder ved fredsmøter, missionsmøter og pastoralforeninger, og altid var hans foredrag grundige og vel utarbeidet, saa han altid var agtet og avholdt av sine embedsbrødre. Han var en av dem, der stiftet Windom freds søndagskoleforening, likefom han har skrevet meget baade i kirkelige og politiske blade.

Ved avskeden fra sine gamle menigheter fik han det bedste bevis paa den agtelse, han nød blandt dem, ved de gode anbefalinger og de mange værdifulde gaver han mottok da han forlot dem.

En indsender i „Minneapolis Tidende“ skriver blandt andet: „Pastor D. S. Sagen er en snil og vennesæl mand og en god prædikant, og har været meget avholdt her, saa det vil bli baade med dyb sorg og savn, vi ser ham reise fra os. Vare vi nu kunde saa en saa gudfrygtig og dygtig prest igjen, som han har været.“

Pastor Sagen er hvad man kalder en „self-made“ mand. Ved sin egen energi, flid og dygtighet har han selv arbeidet sig op til en av de mest ærbørdige stillinger i livet, som ogsaa maa

være en ære for den lille bygd Lunhøvd, som har fostret ham fra barnsben av. Saavidt jeg vet og kan finde ut, er han vist den eneste fra Lunhøvd, som har kommet sig frem til prest. Medskriveren av hans biografi har kjendt ham fra hans barndom av, og ønsker ham mange velsignede virkedage og aar endnu i hans vigtige gjerning.

Den 27de mai 1896 blev Pastor Sagen egteviet med piken Johanna Engen fra Gevne, Trondhjems stift, Norge. De har følgende barn: Anna, født 30te mars 1897, Inga, født 30te mars 1899, Olaf, født 9de november 1900, Carl, født 30te januar 1904, Oscar, født 23de april 1905, Florence, født 11te oktober 1907, William, født 3dje oktober 1909, Rose, født 6te juli 1911, Russell, født 19de oktober 1912, og Howard, født 29de mai 1915. Pastor Sagens navn var oprindeligen Ole Jacobson. Om sin far kan han ingen opplysninger gi, da han ikke kan huske ham. Hans mor, Ambjør Sagen, er før omtalt i disse skrifter. (Fortsættes.)

Baldriiser i Pope county. III. Syver L. Belgum.

E. S. Dahly.

Syver L. Belgum er født paa gaarden Zuben, Nordre Mordal, Baldris, den 27de juni 1834, av foreldrene Lore S. Belgum og hustru Mangdi Hendriksdatter Fladager; begge oppvokset i Ulnesbygden, hvor de bodde indtil de kjøpte gaarden Zuben og flyttede did; ved siden av sit gaardbruk arbeidede gamle Belgum som forensskriverkontorist næsten hele tiden til sin død.

Sommeren 1858 blev Syver L. Belgum gift med Marie Selgesdatter Dahle, fra Vestringsbygden, født 1840; de er endnu trods sin høie alder nok saa friske og i bedste velgaaende, og saa er de som opnaar et saa langt og lykkelig jamliv som disse, snart 58 aar.

Maret 1883 reiste Syver Belgum og familie til Amerika og kom til Pope county, og bosatte sig i town of Nora, hvor de endnu er boende paa samme sted. Her hadde nemlig Syvers brødre, Hendrik, Arne, Tore, og Andrias Belgum slaat sig ned en del aar tidligere og begyndt farming. Ogsaa et anseelig antal andre Nurdøler hadde her bosat sig, saa her traf de baade slegt og kjendinger. Syver og Marie Belgum har i sit egteskab havt 11 børn av hvilke 5 er døde. To døde som børn i Norge og tre er her døde i en voksen alder. De 6 gjenlevende børn er som følger:

Tore S. Belgum er farmer i Nora, Pope county, og er eier av en velstelt, velopbygget farm. Han har ogsaa ved siden av sin farming indehavt forskjellige tillidshverv i lange aarrækker baade i town affærer og kirkelige gjøremaal. Han var med at organisere Pope county Valdrislag og blev valgt som dets korresponderende sekretær, hvilken stilling han ogsaa nu indehar og udfører med dygtighed og med ære for Valdrislaget. Hans fones navn var Olava Rosby. Faderen kommer fra Ringerike og moderen fra Nordre Murdal, Valdris. — Henrik S. Belgum, Bankkasserer, bor i Antelope, Montana. Hans hustru er av tysk herkomst. — Erik S. Belgum, prest, Dakland, California, er gift med en datter av D. S. Vidne, Decorah, Iowa. — Ole S. Belgum, i Bank og Realestate forretning, Mashua, Mont., er gift med Mathilda Lee, hendes far, Andrew B. Lee, er fra Nordre Murdal, Valdris. — Rangdi S. Belgum, gift med Andrew Peterson (Werlo) fra Nordfjord, bor i Wheaton, Minn. — Ingeborg S. Belgum er gift med Anton D. Braaten, farmer i Nora, Pope county. Hans forældre er fra Nordre Murdal, Valdris.

Syver T. Belgum og hustru har altid været strævsomme folk, som har arbeidet sig op til velstand og agtelse i sit nabolag. De har altid været gjestfrie og vennekjære folk, har opdra-

get sine børn i Herrens tugt og formaning og gibet dem god skolegang, som de nu alle gjør sig god brug av, til ære for sig selv, sine forældre og andre vedkommende.

Kom til gamle Belgums naar du vil, og du maa ha baade kaffe, mad og varig erindring om besøget hos Syver og Marie. Om du kommer til Glenwood, Pope county, den 22de og 23de juni (det store Valdrisfestevne) saa kan du være sikker paa at saa se baade Syver og Marie Belgum, og da erfare at der er den samme lystighed og underholdning i deres tale som da du kjendte dem der borte i Valdris. Det er reisen værd.

(Mere om Belgum-slegten senere.)

Valdriser i Door County, Wisconsin.

III.

Høsten 1870 flyttede Arne Knutson (Sæthermarken) hid med sin familie fra Manitowoc-fjogen. De var fra Ulnæs annek i Valdris, og landede i Manitowoc sommeren 1867. Familien bestod, foruden Arne, af hustruen Marit og 7 børn, nemlig: Knut, Ole, Arne, Henrik, Marit, Marie og Berthe. Begge de gamle er for flere aar siden døde og hver af dem blev over 80 aar gammel. Skjønt de begge var over sine bedste aar før de kom hertilands, tog de faste tag efter de flyttet hid i vilde fjogen og gjorde sit bedste for at omdanne dette vildnis til et vakkert jettlement. Deres børn kaldte sig efter ankomsten hid for Arneson.

Knut Arneson fik sig land efter han kom hid, giftet sig med en pige fra samme bygd, ryddet og bygget sig et hjem. Salt hadde de 7 børn, hvoraaf kun en var gut, som blev kaldt Arne, efter bedstefaderen. Arne var omtrent voksen, saa døde han. Konen, som hedte Sigrid, er ogsaa død for flere aar siden. Datteren Ingrid blev gift med en amerikaner, Louis Fellows, bor

i Algoma, Wis. Thilda er vist i Chicago. Bertha var gift med Carl Knutson og da hun døde blev søsteren Marie gift med enke-manden, som ogsaa er bosat her. Carolina, gift med en fransk enkemand, er her. Laura, gift med Kristen K. Kollstad, har farsfarmen og hos disse har Knut sit hjem.

Ole og Arne Arneson havde en tid land isammen. Da Ole giftet sig folgte de dette og Ole flytted ud i vesten, jeg tror han bor i Syd Dakota nu. Arne begyndte paa et nyt stykke land igjen. Sottiaarene giftet han Anne D. Biste, en søster af Engbret og Ole D. Biste. Af 7 barn er 2 døde. Deres søn Ole er gift med Ingeborg K. N. Biste og har en liden søn. Berthe, som var lærerinde, baade i religions- og commonskolen, er gift med Oskar Johnsrud, en søn af nu afdøde skolelærer og kirke-sanger Knut Johnsrud og bosat i Manitowoc. A. Arnesons anden datter, Marie er ude i vesten et steds og holder baade norsk og engelsk skole, som det træffer ind. De to yngste gutter, Arne og Alfred, er endnu hjemme og hjælper forældrene paa farmen. Henrik Arneson døde for nogle aar siden, ugift, og det er brodersønnen Ole, som har sit hjem der nu.

Saa var det 3 piger at gjøre rede for. Marit blev gift med Louis Larson (gik en tid under navnet Lauritz Gulsæth), fra Manitowoc-skogen. De bodde for det meste her, men drev ogsaa opi øvre Michigan for en del, med lumbering og deslige. Han er død for nogle aar siden og Marit blev efterpaa gift med Knut Nilson (Nilstad), hvis hjem er i søndre ende af Kewaunee county. Louis og hustru havde 7 børn, saavidt jeg erindrer, men 3 voksne sønner af disse er døde, saa nu er det kun 4 igjen, og disse er alle boende her. Louis Albert, gift med Christina, yngste datter til Ole Eliasson, har fem barn. Hans bror, George, har fars-hjemmet, men er ikke gift endnu. Søsteren Emma er gift med Knud Bendikson fra østre Elidre i Valdris, som var en halvbror af den berømte spillemand Knut Bendik-

son, eller Sjaasheimgutn. Denne familie har hat mange børn; men kun fem af dem lever endnu. Disse er Nora, gift sidste høst med Edw. Mikkelson; Bernard, Albine, Conrad; samt en til, som jeg just nu ikke husker navnet paa. Disse fire er mest hjemme. Søsteren Julia er gift med Theodore Th. Vallestad. Hans forældre var fra Gjerpen i Norge, bodde endel af sin tid i Manitowoc County, men de er døde for flere aar tilbage. Theodore Vallestad har hjem her.

Marie Arneson, gift med Arne D. Breiseth, fik en søn, mens de bodde her, men de er for mange aar siden flyttet ut i Vesten. Søsteren Berthe Arneson blev gift med Emil Odén (svensk), men de bor i Upper Michigan.

Ole Arneson Breiseth med familie flyttede hid fra Manitowoc County, hvor de før hadde boet paa sin farm. Disse var fra Skrautvaal i Valdris, men hvor længe de hadde boet her i landet ved jeg ikke. Ole var en farbror til førnævnte Arne paa Sigare.

Ole og hustru Ingeborg hadde hat flere børn, men endel var døde før jeg lærte familien at kjende. Arne var den ældste, og han blev, som før nævnt, gift med Marie Arneson og flyttede vestover til Minnesota. Broderen Knut B. Nilson (som han skrev sig) var gift, og da han ogsaa reiste herfra og i vesten, blev de øvrige af familien ogsaa med.

Gamle Ole Breiseth, som opnaadde at bli noget over 80 aar, døde dog her, en tid før de øvrige flyttede herfra, og blev lagt til hvile paa Forest menigheds gravsted. Saa var det to piger, nemlig Hannah og Inger. De blev vist konfirmeret her før de reiste, og det maa siges om Hannah især, at hun var en af de flinkeste, opmærksomste og bedste søndags-skoleelever, som mødte frem i de dage, og holder hun fast ved det hun hadde lært i den tid, har hun nok for baade tid og evighed, dersom hun gjør ret brug af det. Det gjælder med ens Kristendomsfundskab

som med saa mangt andet, at det først er nødvendigt at ha et oplag at ta til, men det kommer ogsaa en hel del an paa, hvorledes man bruger det, man er i besiddelse af. Meget af baade timelige og aandelige goder har været brugt til skade baade for en selv og andre, ved at misbruge det en hadde.

Ole Eliasson med hustru Anne og fire smaajenter kom og bosatte sig her høsten 1870. Familien udvandrede vaaren 1867 fra Skrautvaal, reiste fra Bergen med seilskibet Nordkap til Quebec og landede i Manitowoc County, hvor de altsaa opholdt sig til de, som før nævnt, flyttede til Door County. Her formeredes familien med en søn og en datter. Efter nogle aars forløb blev den ældste pige, Gjertrud, gift med Østein Kristianson Rye, som kom over her i syttiaarene fra Eennes, Norde Mordal. De begyndte som de andre her i de dage, paa et stykke skogland, ryddede og byggede sig med tiden et godt hjem og fik med tiden mere land, saa hans farm nu bestaar af 120 acres og er en af de vakreste og bedste farme her rundt.

Gjertrud døde for vel fire aar siden, og Ø. Kristiansen, som han kaldes, er gift igjen med en svensk-norsk enke, Mrs. F. Odén. Hendes far, Gulbrand Lyseng fra Skrautvaal, hadde i en ung alder vandret over til Sverige, blev der gift og tilbragte resten af sin levetid der. Kristianson har rentet ud sin farm til et par af sine yngste sønner og er selv med hustru flyttet til Sawyer, hvor han eier et hus. Med sin første hustru hadde han ialt ni gutter og to piger. En af disse gutter døde som baby, og siden er ialt fire gutter døde i forskjellige aldre. Kristian, som er den ældste, er gift med Clara Some, hvis far var født i Baldris. De har sit hjem her og har en søn. Den næste var Ole E. Rye (han bibeholdt faderens norske navn), blev som før nævnt, gift med Emma E. Biste, men døde sidste august af „hort consumption“.

Ole hadde gaaet en hel del paa høiere skole, var en tid paa

akademiet i Scandinavia og et aar i Minneapolis og hadde saaledes tilegnet sig mere kundskaber end de fleste unge mænd her rundt. Efter sin hjemkomst kjøbte han et „cheesefactory“ og store ved Vignes, Door Co., var postaabner ogsaa, indtil R. F. D. kom igang; thi da blev de fleste postaabnerier rundt i settlementerne her lukket.

Ole Rye's helbred begyndte at slaa feil, hvorfor han folgte ud sin business ved Vignes, kjøbte sig en farm i Kewanee Co., sølte en tid bedre, men med et angrebes han igjen av samme sygdom, som paa kort tid lagde ham i graven. Nikolai og Carl døde af lungetæring, Louis døde i nervesfeber. De tre øvrige gjenlevende er: Albert, Willie og Oscar. De to sidstnævnte har rentet farsfarmen, og Albert arbeider hos dem. Emma Kristianson blev for nogle aar siden gift med Alfred Halvorson. De har kjøbt sig et hjem her og har en datter. Søsteren Julia er, som før nævnt, gift med Edwin Biste og er bosat i Kewanee County.

Ole Eliassons anden datter, Rangdi, blev gift med Anut Gigstad fra Manitowoc County, som begyndte her i begyndelsen af 70-aarene. Denne familie har tolv børn, som alle lever. Regina, gift med Isaac Bergsland, bor i Hainsville, Door Co. Albert er gift og bor i Green Bay, Wis. Carl er gift med en dølepige og kjøbte farsfarmen. Anut Gigstad med hustru og endel af de mindste børn bor i Sawyer, hvor de har hus selv. Edward, gift med Nora Sövi, er nabo til sin bror Carl. Willie er gift, men bor ikke her rundt. Oscar, Raymond og Conrad er ugifte og er rundt her og arbeider. Alma er gift med Nikolai R. Biste, bor her og har et par børn. Ella og Rosetta er ogsaa gifte, men bor ikke her, saa dem kjender jeg ikke til. Den yngste datter, Sylvia, er hos forældrene.

Ole Eliassons tredie datter, Marit, blev gift med Henrik Mikkelsen, som da var enkemand. Han var fra Unes annes

i Baldris, var først gift med Astrid Thoresdatter, og hun efterlod sig tre børn, da hun døde. Med sin anden hustru, Marit, har Henrik seks børn, hvoraf ingen endnu er gift, mens de tre efter den første hustru alle er gifte, men bor dog i Countyet.

Den fjerde af Eliassons døtre, Anne, gift med Peder, ældste søn af Kristen P. Dalen, har syv børn som lever. Den ældste søn Karl er gift, har en søn og bor her. Ida, den ældste datter, er gift med Kristian Hagenaes fra Svennes, nordre Murdal. Han er cheesemaker og arbejder nu for andre. De øvrige af Peders børn er hjemme.

Eddie Eliasson har forældrenes farm, hvor Ole Eliasson har sit hjem. Han er nu i sit 87de aar og er tilbøds nok saa svag med helsen, som ikke er stort at undres over. Han har arbejdet haardt al sin tid, og naar saa alderdommen kommer paa, er det ikke bedre at vente. Hustruen, Anne, er død for en del aar siden.

Eddie, gift med Francise Odén, har nu fire børn ilive og en er død.

Kristina, den yngste af Ole Eliassons børn, er, som før nævnt, gift med Louis Albert Larson. Endskjønt Ole Eliasson og hustru kun havde seks børn, saa er deres afkom blit nok saa talrigt, thi deres børnebørn er omtrent 40 og børnebørnsbørn 35, og skulde de regnes med som er døde af denne slegt, vilde antallet naa mindst til 90. Fraregnet forældrene og de fire jenter som kom over fra Norge, er de øvrige fødte her i Countyet, med saa undtagelser. Ole Eliasson var med, da Lanum menighed stiftedes, men ved delingen kom han til at gaa over og blev med Forest menighed, og hører fremdeles til denne.

Engebret Søgeren (Platen) med hustru, Marit, og fem børn fra Skrautvaal anneks, Baldris, kom her til landet i 1866 og landede i Manitowoc Co. De opholdt sig der, til de om vaaren 1871 flyttede hid til Town of Forestville, Door

County. Hertillands fik de ni børn, saa det blev ialt 14, men heraf er det nu blot fem igjen ilive. Søger, født i Norge, blev her gift med en tyk dame, har ialt hat ni børn, hvoraf den ældste søn, Fred, døde for en del aar siden. De to ældste piger er gifte, men bor ikke her. De øvrige seks er delvis hjemme. Anne, født i Norge, var gift med Hans Frogner fra Kristiania-kanten, fik en datter, men baade mor og datter døde af tæring for mange aar siden, og manden har mest sit hjem i Sawyer, Wisconsin.

Ole, ogsaa født i Norge, er ugift og har sit hjem i Sawyer, Wis. Guri, gift med Jens Hendrikson, har ingen børn, og bor ogsaa i Sawyer. Manden er fisker iblandt, og hustruen er drefsmaker.

For endel aar siden folgte Eng. Søgeren sin farm og flyttede med sin hustru til Sawyer her i Door County, hvor de kjøbte sig hus. Søgeren døde for nogle aar siden, men Marit er i Sawyer. Sin farm folgte de til sin yngste søn, Anton. Han er gift med en høhmerkvinde, og de har nu fire smaagutter ilive, samt har hat en som er død.

Emma, den yngste af E. Søgerens store barneslok, som lever, er gift med Carl Mathison, hvis forældre kom hid i 1872 fra Faaberg, Gudbrandsdalen. Faderen, Johan Mathison, er enkemand, folgte farmen til sin søn Carl, men bor selv i Sawyer, og hans yngste datter, Mathilde, holder hus for sin far. Carl og Emma Mathison har ialt fire børn.

Af de øvrige otte af Eng. Søgerens børn, som er døde, var nogle voksne og Julia var gift med en Emil Berger, men begge disse er døde. Maria, Caroline og Edward var omtrent voksne før de døde, men de øvrige fire døde ganske smaa. Gamle Marit Søgeren er nu i sit 82de aar og har den sidste tid været maadelig med helsen. Stor og sterk var hun i sine yngre aar, men ved siden af at ha været mor til 14 børn, har hun udført

mere tungt arbeide, end kvinder i almindelighed kunde være i stand til, hvorfor det ikke er at undres over om baade helse og kræfter gir op. De fleste bukker under for mindre. (Mere.)
A.

Dødsfald.

Andreas Monson døde den 20de februar 1916, henimot 77 aar gammel, av et haardt slagtilfælde. Skjønt han nogle dage hadde været litt skral av forkjølelse, hadde han været oppe hver dag og var den sidste dag litt bedre. Ved klokken fire, som han sad paa en stol, som om han sov, merket man, at han ikke svaret, naar man talte til ham. Man fik ham straks i seng, men om nogle minutter var han død.

Han var født den 19de mars 1839 i Sjønes, Norge, og der vokste han op. Han blev i 1860 gift med Gunhild Pedersdatter fra Sørgefos, Ringerike. De flyttet i 1864 til Søndre Murdal, Valdres, blev der til 1873 og flyttet da til Nordre Murdal.

Uddøde var vel kjendt over hele Valdresdalen som en svært god møller, en av de allerbedste i hele dalen paa den tid. Han var ogsaa en god snedker og en mester til at gjøre vakre ligkister.

Med sin hustru utvandret han i 1902 og kom først til sin søn Engebret, som da bodde i Duluth, Minn. Samme aar fulgte de Engebret til Erdahl, Minn., og blev der til i 1906, da de alle reiste til Tacoma, Wash. Engebret døde i 1908, men de blev dog der til 1910 og reiste da til en datter i nærheten av Petersburg, N. D., og blev hos hende til høsten 1911, da hustruen døde og blev begravet der. Efter en kort tid reiste han saa til en søn i North Dakota, men kom i 1912 tilbake til Erdahl, og har siden hat sit hjem hos sin ældste datter Johanne Westboe, indtil han nu døde der.

Andreas Monson og hustru hadde tolv børn, av hvilke seks overlever ham, nemlig: Johanne Westbøe, Erdahl, Minn.; Antonia Birkeland, Tacoma, Wash.; Elije Johnson, Everett, Wash.; Gunda Monson, Kristiania, Norge; Johan Monson, Deering, N. D.; Jørgen Monson, Seattle, Wash. Der er ogsaa 25 børnebørn og 5 børnebørns børn.

Han blev 25de februar begravet, og pastor L. A. Sattre forrettede. De efterladte siger tak til alle, som deltok i begravelsen, og i særdeleshet til alle dem, som hadde pyntet kirken saa vakker.

Mr. og Mrs. G. A. Westboe med familie.

En henvendelse fra eksekutivkomiteen i Glenwood.

Alt or te allæ Valdrisjo i Amerika om dæ store Valdrisjtevne so ska holdas i Glenwood, Pope county, Minn., den 22de og 23de Juni i sommar. No, om du har lyst te o kaama te ait taa dai stösta Valdrisjtevno so ha vøre helde ænno, o du kan træffæ so mangæ Valdrisja paa so infji ha vøre paa nofo Valdrisjtevne før, so bordæ du koma hit. Her kan du træffæ fölk ifra Hedalen, Etnedalen, Søre Murdal, Nøre Murdal, Øjstre Elire, Vestre Elire og Wang. Her kan du træffæ fölk baade fara o kvensölk ifraa Nabjør, ifraa Vestringsbygden, ifraa Viagrenden, ifraa Murdalsbhen, ifraa Skrautvöl o allæ andræ plassa. Ifraa Naber (Astribrøta, Nøigde), Gaadem (Gaæ), Dahle, Dahl, Jøsjæbrøto, Espelie, Landmark, Bjørgo, Høffin, Disrud. Dø hukja no allæ han heste-handlarn, Tore Disrud, ifraa øvræ Disrud i Nøre Murdal, o han Knut Goverud so va so mjuk naar han danja Hallingen; han Vesle Timan Bjørkru so spela so fint paa Garanger fela; han Arne Navor, han so gista ho Marit Myhre; so ogsø han Øslaf sme, han bror te Sjogur paa Ødda; Zul Sjellemarken, han so suddæ so mangæ

finæ klæo; Syver L. Belgum (Zube), Ola o Halvor Norraat (Nordaker), Knut Gulbrandson Karibus o syfte Ragnild, Andreas Maanum, Losten C. Lien, Nils Mikkelsen Lien, Zver J. Sippe, Ole S. Opheim, Knut Sletten, Halvor i Bakko, Adrias o Johannes Lundmoen, Nils Aslakson Bøe, Knud o Anders paa Marken, Ola Espelien, Sul o Gunnar i Fjøsæbrøto, Knut o Anders Brohalben, Jens Dahle (Meloaa); o ifraa mangæ taa dei mest o best bekjendte garo, Goff, Garli, Galden, Dokkebakken, Haugen, Beito, Frigsta, Sjelle, Bøe, Rugbrøta, Røta, Fuglei, Bratstigen, Steinfeth, Bratrud, Sørnum, Ranum, Sletten, Saang, Sagesstrand, Hovelsrud, Skogen, Kolsrud, Dokken, Braaten, Veien, Helland, Rust, Dolven, Sund, Bold, Sundheim, Sørflaten, Grøndahl, Onstad, Kirkebold, Skaar, Frydenlund, Brekke, Lansrud, Lovdoffen, osv. Her vil du finne „meir Valdriksja el sjikkelige fjøll“, som ain Sogning sa, daa e spurte hono, fo mangæ Valdriksja dae va i Pope County; „o dae maa e testaa, at dø har ain hail del mæ so bra fjøll, som dae fins nokon stas“, sa han. Sa, no maa dø infji gløymæ o koma hit te desje Valdriks Stevne; før mō sfa motta dikka so gøtt so mō ha lært o opføræ us; dø sfa faa goæ program, nok o æta, o raint o klaart kjeldevatn, so dø sfa sleppa o bli fullæ. Glenwood æ ain fin by paa omtrent 3000 inbhjijara, lifæ ve den øystræ ende paa Lake Minnewaska, ain taa dai finastæ insjøo i hailæ lande. Mō har to jødnbana her, „Soo“ og Northern Pacific, so her æ go forbindels mæ jødnbano. Mō har her i Countie omtrent 3000 Valdriksja, so du ser mō æ tæmmæle stærkæ her. Mō har i Countie tre townships som infje æ stort anna el Valdriksja, Langhei, Goff o Nora, o so har mō ain hail del Valdriksja i Barsness, Blue Mounds, Walden, Gilchrist, Rolling Forks, White Bear Lake, Minnewaska, New Prairie, Cyrus, Starbuck o Glenwood. Her har mō mangæ goæ springdansara. Sa so goæ at dai tok syfte præmi i Valdriks o i Kristian. Sal-

lingdansara har mō so goæ, at naar dae æ noko anna bygdælæg i nerhaite so maa dai te us o faa dansara, taadi dai har infji nokon sjølvæ so kan maalæ se mæ voræ fjøll. Spelæmænna har mō offo so forslær, josom Prof. Sørflaten, so har æra før o vara den bestæ musikkærar i hailæ staten; o han Gubran Landmark so spela so fint o gøtt allæ dai gamlæ Hallingatn o Springaratn, ja lifæ inte Masurka, so ha vøre spela i gamlæ daga paa Sarangerfela.

Kom te Glenwood anti du æ Valdris, Trønder, Døl, Telemærking el Sogning. Du æ lifæ velkomin so allæ dai andre.

Velkomin daa allæ sama,

E. J. Dahly

J. D. Grove,

Zver J. Sippe,

Pope County Eksekutivkomite.

Til flere tusen Numedøler!

Svor? Svad er paafærde? spørger du. Nu, der er flere tusen numedøler spredte udover vidderne og i vestens byer, som er dygtige, selvhjulpne folk; ja det er maasse paa samme maade med dem, som visen siger: „Jeg bor i vesten, en vestens mand, har kraft som hesten og peng' som sand.“ Men denne fysiske kraft og denne tyngde i pengepungen er dog ikke alt. Numedølerne er som andre folk sociable skabninger, som maa komme sammen og veksle meninger og stifte bekjendtskaber med hinanden. Og naar dette sker paa en saa vakker maade som for eksempel i et bygdelæg, hvor man fornøyer gamle bekjendtskaber og vinder nye, og fremfor alt drager frem dyrebare minder om fædrenes land og folk, da er det af større værdi end baade kraft og penge. Uden saadanne minder og saadan udveksling af tanker og følelser blir mennesket, selv den rigeste, fattig, kold og indesluttet.

Dette har da ogsaa numedølerne erkjendt, og derfor er numedalslaget stiftet for at bevare dyrebare minder og venskaber, og vi haaber det har gjort sit til at gjøre livet mere værd at leve for mange, og at alt flere og flere bygdefolk vil slutte sig til os. Laget hadde ifjor den glæde at modta fra folket i Numedal en deilig silkefane, som med sine malerier og inskriptioner er ualmindelig vakker og som herefter vil pryde alle lagets aarsmøder.

Vort aarsmøde for 1916 er bestemt at skulle holdes i Canton, S. Dak., den 8de og 9de juni. Folket derude har lovet fri hall og bedste slags bekvæmhed, og efter som de har prøvet sig med andre bygdelag før, saa faar vi numedøler ogsaa vove os did. Desuden er der rundt om i byen ikke saa faa numedøler, ligesom der ikke saa langt borte i Nebraska er en hel flok staute Mesberginger, saa vi skal nok greie os med disse forsterkninger og saa Cantonfolket til at gjøre sin pligt.

Førunder de almindelige sager, saasom valg af embedsmænd, regnskaber, indskrivning og betaling af aarspenge, vil Numedalslagets Aarbog no. 2 bli færdig og uddeles, antagelig paa samme konditioner som ifjor — frit til alle opbetalte medlemmer, og til dem, som staaar til rest for flere aar, men betaler op, gives begge aarbøger, no. 1 og 2 frit. De som ikke endnu har faaet den vakre aarbog no. 1, kan saa den hos undertegnede eller hos S. S. Strøm, Hillsboro, N. Dak., ved at betale op. Til ikke-medlemmer af laget er den at saa for 50c porto frit tilsendt.

Der vil bli sørget for taler og anden underholdning, og den gjilde Udvøling, Meier Meierjon, derborte ved Canton har lovet os en banket med egte norsk mad, saa det blir vel ikke den slags vi fik paa West hotel for to aar siden. Derfor er det bedst, at alle belager sig paa at komme og saa sin „share“. Glem ikke datoen den 8de og 9de juni.

Skal ogsaa med det samme bekjendtgjøre, at numedøler op i North Dakota skal ha et større møde i Grafton, N. Dak., den sidste uge i juni.

Hilsen til alle numedøler.

D. D. Enestvedt,

Sekretær for Numedalslaget i Amerika.

Sacred Heart, Minn., den 13de marts 1916.

Til Totninger.

(Se i andre blade.)

Maret 1916 har laget sin begyndelse, og da ivæver tanken tilbage til hint mindeværdige møde i Fargo ifjor sommer, da totninger fra alle kanter flokkedes under totningbanneret, ikke for at kjøbblaa eller mobilisere, men for at drage frem gamle minder og at møde kamerater fra barndomsaarene, fra skolebænken, fra sæterstien og fra hin dag, da vi med tungt hjerte sa farvel til den lave stue ved Njøsens bred, da Thyvaaskampens brede isse forsvandt i taageheimen. Føran os laa det ukjendte og attraaede land med fremtidens hemmelighed, og for at ikke disse rige minder skulde viskes bort i tidens favn, men igjenfaldes og opfriskes fra slægt til slægt er det, at totningen bruger som sit motto: „Totninglaget leve, til Dovre falder.“ Og saa vil vi være os selv, et mægtigt Toten, et selvstændigt totninglag, ikke bøie os eller være ndmyge nok til at kaste os i hænderne paa noget andet lag; hvis de det gjør, da maa jeg virkelig spørge: er dette virkelig totninger? Nei, lad det leve og bestaa og være et levende eksempel for de bygder, som har sluttet sig sammen.

Den tid vil ikke være fjern, da de vil søge skilsmisse og vil staa paa egne ben — som Totenlaget. Dette var den bærende tanke paa vort sidste møde i Fargo. De beslutninger vi

tilstømte var følgende: 1. Udgivelsen af en aarbog for 1916 med skisser og hændelser og biografier af totninger i Norge og Amerika. Vrede totning, hvor end du bor i dette land, hjælp til at gjøre aarbogen til et lysende minde om vor skønne bygd, ved at sende mig snarest mulig hændelser, som ikke glemmes, men bevares til slægter som kommer. 2. Indmeldelse i Nordmandsforbundet. 3. Antagelsen af Samband som laget's fællesblad.

Vrede bygdfolk! Den tid er nu forhaanden, da kontingenten, 50c, maa indsendes til kasseren, Hr. Christian Berg, 2513—6th Street No., Minneapolis. Det er et faktum, at laget ikke kan bestaa foruden midler. Dette er af saa stor betydning, at der ikke burde findes en eneste totning paa denne side oceanet, uden han var medlem af laget. Det koster \$1.00. Skal jeg saa turde tænke, at vort lag vil blive forøget med en 3—400 nye medlemmer til vi har vort næste møde i Canton, S. D., næste juni?

Paa Totenlagets vegne eders

Johan C. Gran.

Spring Grove, Minn.

Totenlagets stevne 1916.

Torsdag og fredag den 8de og 9de juni afholder Totenlaget sit 7de aarsstevne. Denne gang samles vi til fest i byen Canton, Syd Dakota. Juni maaned er en meget beleilig tid for slige stævner. Alt vaaraarbejde er da færdigt, og slaatten begynder endda ikke paa en tid. Det er saaledes hverken aarslag eller undskyldning for, at ikke hver eneste totning, som er farmer, skulde kunne komme til stevnet. Og de som ikke er farmer har mere end nok tid naarsomhelst, saa for dem er det heller ingen undskyldning. Derfor gode totninger, fornegt ikke Dem selv og Deres familier den fornøielse, at tage den lille

lysttur ud til den vakre og trivelige by Canton, for at overvære laget's stevne. Der vil bli meget af interesse baade at se og høre paa samme tid, som dere har anledning til at træffe venner og slegtninge. Husk saa paa den 8de og 9de juni i Canton, S. Dak., og kom saa fra fjern og nær, saa er vi sikker paa et godt og hyggeligt stevne.

Paa Totenlagets vegne.

C. L. Berg, sekretær.

Søndfjordlaget.

Ved Søndfjordlagets stevne i St. James, Minn., blev det bestemt at næste stevne skulde holdes i eller i nærheten av Madison, Wis., hvis tilfredsstillende ordning kunde træffes. Nu kan jeg oplyse at dette er ordnet. En lokal arrangementskomite har dannet sig, og det er bestemt at laget's næste stevne skal holdes i byen Madison den 1ste og 2den juni. Husk datoen, søndfjordinger, og kom!

Nærmere oplysninger senere.

S. L. Nydahl, sekretær.

„De fire skillinger.“

Salvandet aar siden, nemlig i Novemberheftet, 1914, skrev forfatteren av efterfølgende om Valdrisgaven et indlæg under overskriften „Smaae Tanker“. Han beklaget der, at han ikke det aar fik komme til Valdrisstevnet, men saa regnet han ut, at han sparet \$50.00 ved at maatte bli hjemme. Saa la han til disje femti andre femti, saa det blev hundre daler, som han ydet som sit første personlige bidrag til gaven. Saa har han lovt endnu hundre daler at lægge til det første hundre. Dette var en av hans „smaae tanker“. Han nævnte ogsaa en samtale

med en mand i Bismarck, i hvilken denne mente at maaten at samle en mindegave til Valdris, var at gi „Ein dalar te manns“ og da der er 30,000 valdrijer i Amerika, maatte det bli stort allikevel. Dette mener forfatteren maa kaldes „store tanka“, det. Han mener at hadde det været Jim Hill eller Carnegie, saa hadde det nok blit til „store tanka“ paa begge maater. Vi kan ikke se det anderledes end som at hans smaa tanker er store, og vel værd at tænke, for enhver valdris. Hermed følger saa hans tanker om „de fire skillingen.“

*

Jeg kan ikke erindre at nogen liden historie har gjort større indtryk paa mig eller andre, som barn, end stykket om „De fire skillingen.“ Du husker den nok, min kjære læser; lad mig saa gjengi den her. Den lød omtrent slik: En velholden mand skulde altid sørge for at ha fire skillingen paa haanden: En tæreskilling for at ha noget at leve av saalænge sjæl og legem skal være jammen herne; en nødsfylling for selv personlig ikke at lide nød i paakommende tilfælde; en æresfylling for at gjøre ære for sig der det kræves; og en fjerde skilling for ikke at staa til skamme ved visse tilstelninger. Be den mand, som i uforstand glemmer at eie en eller anden av disse fire skillingen.

Nu er det ikke din tæresfylling eller din nødsfylling komiteen og indsamlerne for Valdrisgaven vil ha fat i. Det er ret og slet din æresfylling til mor Valdris, som nu kræves av dig. Eller kanskje du mener, at det ikke er nogen ære i at være født Valdris? Na, langt ifra, det tænker du nok ikke. Det var en altfor usjel tanke, som ikke engang høver ind under Smaae Tanka. Men tingen er, at du ikke rigtig har tænkt grundigt over saken endnu.

Nogen siger til en indsamler: „Ja no sende e tjus daler no te jul. O te kort aar ha e sent nofo heim te mit fjell, so vijt infji ha dae so rart.“ Ja, ja, det er ikke mer end ret, det. Det

er din nødsfylling, som du sender, da du ikke trenger den selv. Den maa du ogsaa fremdeles sende. Valdrisgaven vil aldrig overflødiggjøre den forsendelse av din nødsfylling. Det er ikke den vi vil ha; det er din æresfylling! Har du ikke den forhaanden nu? Vær ikke saa sen naar indsamleren kommer rundt, til at finde den frem. Eller kommer der ingen indsamler til dig, saa vær din egen indsamler og send din æresfylling til kassereren.

Ingen behøver falske æresfyllingen stor eller liten. Synes du ikke, at den er stor nok første gang, saa kan du jo sende en gang til. Vi er nødt til at gi navn og adresse med kvitteringene. Og da vil mor Valdris se, om sønnen og datteren, som hun har sendt over her, er med eller ikke. Og saa vil hun undres paa den „fermø“ gutten, som bestandig gav en ære for modtat ære. Eller som valdrisen ja: „O du snil mæ me, so æ e snil mæ de; o æ du lei mæ me, so æ e lei mæ de.“ Eller hun vil undres paa henne væsle Ragnhild, hun som furta over te Amerika, da Sigri giftet sig med gutten hendes, og endda var styg nok til at si, da hun hørte, Ragnhild skulde reise til Amerika: „Na ja, dae æ sists trøste dae!“ Men nu angrer du ikke paa at du reiste. Gjør du vel det Ragnhild? — Mrs. Brown, skulde jeg ha sagt.

Det er ikke sagt at de derhjemme har fortjent vor æresfylling, Ragnhild. Og det er just ikke for deres skyld vi sender den heller. Det er for mor Valdris sin skyld, som har fostret Valdrislegten fremover fra umindelige tider og faat den frem til hvad den er nu, og som fremdeles skal fostre kommende slegter, der skal værne om fædrenes minder, traditioner og karakter. Det er denne mor Valdris vi vil ære med vor minnegave, Ragnhild.

Ja, nu skal jeg synge for dig, Ragnhild, slik som mor Valdris sang for dig saa mangen gang,

∴: So væslø Ragnil æ jenta vor;
 dæ æ nettafjøl jenta, dæ æ dæ daa,
 dæ æ ho væsle Ragnil ∴:

Saa sovner du ind og imorgen den dag vaagner du saa smørbli, at du faar han gamle kroken din til at gi noget til Valdrisgaven.

Manfred, North Dakota.

L. D. Noble.

Kjære Valdriser!

Utpaa sommeren engang — i juli blir det vist — skal der være „surprise party“ for gamle mor Valdris. Det er sikk og bruk ved slike anledninger at folk lægger sammen til en pås-jende erindring om begivenheten. Omtrent 500 valdriser har da ogsaa „lagt i“, og der er til dato indkommet ca. \$4,200, der bliver at fordele (efter givernes bestemmelse) paa de seks prestegjeld. Der er noen fler, som enten mundtlig eller skriftlig har lovet at gi „før gaven sendes“.

Resultatet av denne indsamling er saaledes ikke noe at skryte av, naar vi tar i betragtning den store valdrisbefolkning i Amerika og deres evne til at gi. Men vi kan dog ikke andet end glæde os over, at saapas mange har villet være med forat hædre sin hjembygd.

Vi har imidlertid gjort den erfaring, at de bedste resultater opnaaes ved personligt arbeide. Og vi vil derfor henstille til de mange, som har tid og anledning og interesse for mindegaven, at de virker litt for denne sak i de følgende to maaneder. Giv litt selv og saa mindst en av dine kjendinger til at gjøre lifedan. Det er denne ene gangen du lar offentligheten kiffe ind i dit hjerte.

Subskriptionsblanketter faaes hos

J. D. Govey, 3323 N. Emerson Ave., Minneapolis.

Bestre Slidringer!

Salt har 110 bestre Slidringer git til valdrisgaven.

(Der er 4 — fire — østre Slidringer, som har git mere end alle disse 110 tilsammen.) Vi har endnu to maaneder at arbeide i. Vær med! Virk for saken alle og enhver!

Ørbødigst,

J. D. Govey.

Solunglaget holder sit aarsmøte i Grand Forks, N. Dak., den 22de og 23de Juni, 1916.

C. M. Berg, sekretær.

Amund Øtmo, formand,

McIntosh, Minn.

Grand Forks, N. Dak.

SPRING.

One eve as my thoughts were fain to rove
 —Such birds are flying so far and wide—
 I strolled along in a nearby grove
 And waning sunshine, with quickening stride:
 The sky above me clear and free
 With springtime laughing from every tree:
 “Mr. Peer, Mr. Peer!
 Oho, ahoy, are you coming here?
 And do you not feel this beautiful night
 That life itself is the best thing in sight?”

And every blossom and tiny straw,
 I scanned among bushes and birches tall,
 Made room for themselves with trusting awe
 Among the dead leaves that sank last fall.

They peeped and they nodded, I fancied with glee.
 It was as if they would say to me:
 "Mr. Peer, Mr. Peer!
 Tut, tut, are you here?
 Say, do you not feel this wonderful night
 That life itself is the best thing in sight?"

The wind was fanning me balmy and strong,
 As sank in the West the waning sun.
 The cuckoo crowed to the swallow's song,
 The skylark humming, as higher it spun.
 And jogging along in the scented breeze,
 I caught their meaning with greater ease:
 "Mr. Peer, Mr. Peer!
 Svi-vit, tilletti, are you here?
 Then surely you feel this God given night
 That life itself is the best thing in sight."

And out of my brain, so weary and weak,
 I chased the dead fog with vigor new.
 I drank the pure air that fanned my cheek:
 A toast to the living that prospered and grew.
 I nodded to grass and to bloom, and sang
 To the twittering birds, till the echo rang:
 "Mr. Peer, Mr. Peer!
 Oho, ahoy, tralala, he is here,
 And well he can feel this beautiful night
 That life itself is the best thing in sight."

PEER SIVLE.

(Revideret oversættelse ved J. Dieserud.)

Det 18de nationale Valdrisstevne

22de og 23de Juni 1916, i GLENWOOD, MINN.

Paa indbydelse av byen Glenwood og Pope County Valdrislag, har styret for Valdris Samband besluttet at holde det næste aarlige almindelige Valdrisstevne i Glenwood, Minn., Torsdag og Fredag den 22de og 23de Juni, 1916. Merk dig tid og sted. Læg dine planer for fremmøte. Glenwood er let tilgængelig og besidder mange fordele som møtested. Det er sjelden naturskjønt med en stor, vakker innsjø, og er hovedsædet i "det mest valdriske county i Amerika" med det største av alle lokale valdrislag. I næste "Samband" kommer fuldstændig oplysning om alt vedrørende byen, countiet, og stevnet.

Paa styrets vegne,

A. A. VEBLÉN, formand.

Norwegian-American

er det bedste middel til at bibringe den opvoksende slægt af norsk-amerikanere interesse for sine forfædres minder, kultur, historie, litteratur, samt at gjøre dem kjendt med vort folks virksomhed, og almene nyheder om dem, hele verden rundt; men især i Amerika. Foruden Norwegian-American er intet norsk hjem fuldt udstyret med bladlitteratur. Frit prøveeksemplar faas ved at skrive til

NORWEGIAN-AMERICAN

Northfield, Minn.

Bestemmelser om Valdrisgaven.

"1. Indsamlingen til Valdris optages paa den maate, at bidragene til hvert herred holdes særskilt, og giverne bestemmer til hvilket herred bidraget ydes.

2. Bidragsyderne udtaler til hvilket øiemed de ønsker deres bidrag anvendt.

3. Indsamlingen fortsættes til udpaa sommeren 1916, og det samlede beløb oversendes hvert herred som et urørligt fond, undtagen de gaver, som giverne bestemmer for noget andet. Herredsstyret forvalter samme og anvender indtægterne deraf som det finder det mest hensigtsmæssigt, dog saaledes, at tilbørligt hensyn tages til bidragsydernes ønske."

For cirklærer og al anden oplysning man ønsker, skriv til sekretæren. Bidrag og løfter om bidrag sendes til kassereren. Følgende er komiteens medlemmer:

Fra Vang, C. J. Heen, Dennison, Minn.

Fra V. Slidre, I. O. Hovey, 3323 Emerson Ave. No., Minneapolis, Minn. SEKRETÆR.

Fra Ø. Slidre, T. O. Roble, Manfred, N. Dak.

Fra Etnefalden, Johannes Anderson, Cottenwood, Minn.

Fra N. Aurdal, A. M. Sundheim, 3205 Park Ave., Minneapolis, Minn. KASSERER.

Fra S. Aurdal, L. C. Goplerud, Portland, N. Dak.

A. A. Veblen, 305 Walnut St. SE., Minneapolis, formand.

Lutheran Publishing House

DECORAH, IOWA.

N. W. BRANCH: 322 So. FOURTH St., MINNEAPOLIS.

Bibler, Salmebøger, Skolebøger.

Norske og engelske Bøger for Kirke og Hjem.

Bøger og Tidsskrifter godt og billig indbundne.

Skriv efter Katalog og Priser.

Norske Folkeeventyr og Sagn

Samlet i Nordland af O. T. Olsen. Et bidrag til bevarelsen af minder og sagn. 296 sider, rigt illustreret og pent indbunden, \$2.50.

Norsk Realisme i 1830- og 40-Aarene

Af Lilly Heber.

Et bidrag til intelligenspartiets historie, samt aandslivets historie. 293 sider. I omslag \$2.00.

Norskhed i Sproget hos Wergeland og hans Samtid

Af Dedrik Arup Seip.

217 sider. I omslag 80 cents.

Norske Trollvisor og Norrøne Sogor

Bidrag til folkevisernes og sangenes samlinger, ved Knut Liestøl. (Paa maalet). 247 sider. I omslag, \$1.25.

The Free Church Book Concern, ^{322 CEDAR AVE.} MINNEAPOLIS, MINN.

Læs Adresselappen.

Den viser, foruten dit navn og adresse, naar tiden du har betalt for utløper (eller løp ut). For eksempel "sep16" er kvittering for kontingent betalt til og med September 1916. "dec16" viser kontingent betalt til utgangen av aaret 1916. Se efter om din adresselap er rigtig og meld straks om der er nogen feil. Staar du til rest med betalingen, saa vet du at vi vil gjerne faa det du skylder og et aar i forskud, saa snart det kan falde for dig. Send ogsaa med det samme en ny abonnent, og send nye naar og saa ofte du kan. Det er praktisk hjælp og der er ingen s'krere maate at fremskynde forbedringer i bladet. Det er ogsaa en meget rosværdig maade at vise sin anerkjendelse for det gode stof, som bidragsyderne bringer uten godtgjørelse og frit, foruten at nævne redaktørens og bestyrelsens stræv.

* Adresse

SAMBAND, 3 H S Klemesrud mar 17 is, Minn.

RUDD IOWA